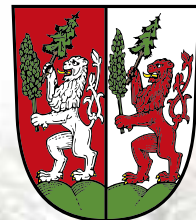

Bělohradské listy

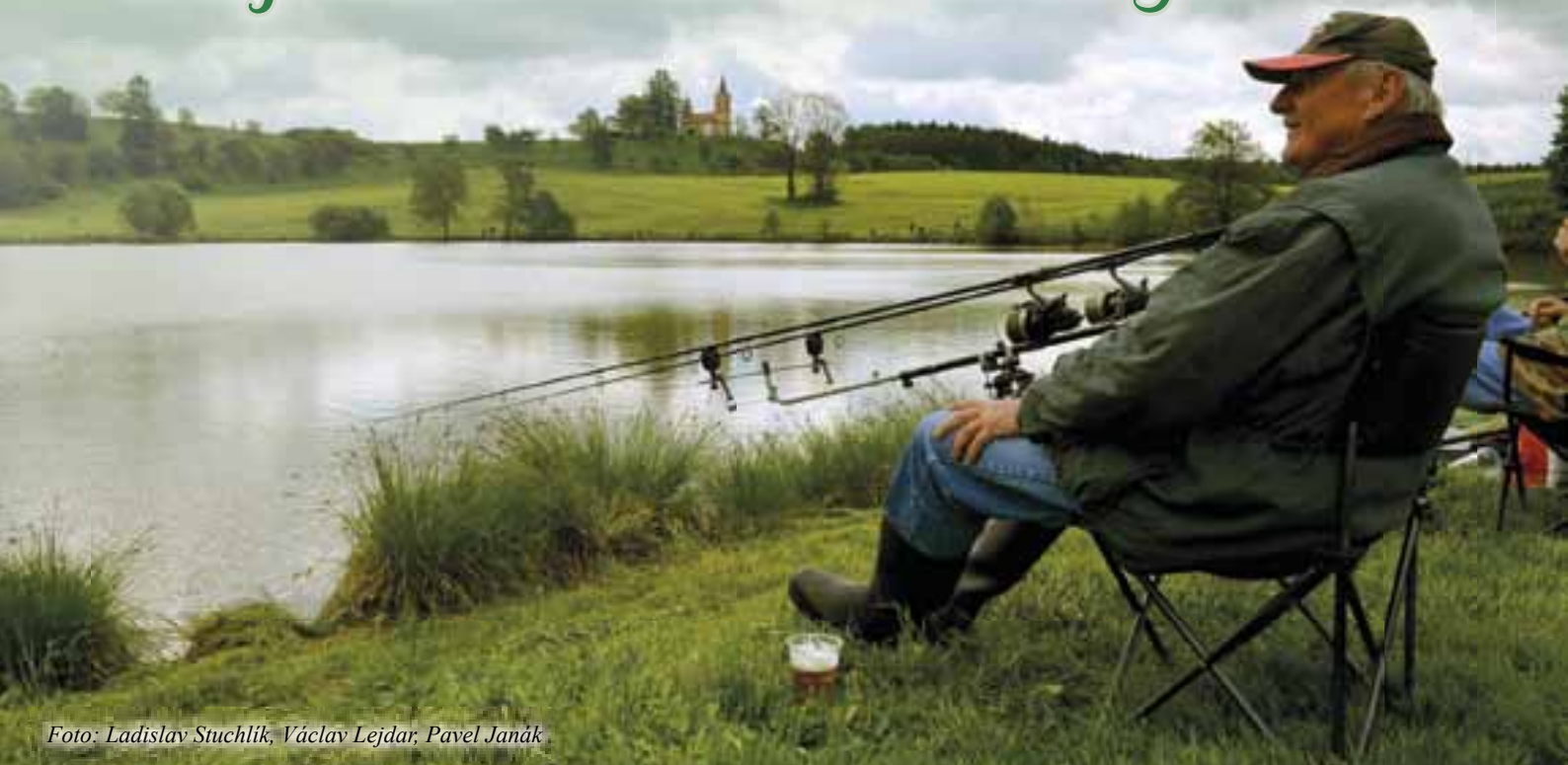
Vydáno 23. 5. 2014 • Ročník XIV • Cena 16 Kč

3 / 2014

Objektivem Bělohradských listů

- 2 OBJEKTIVEM
BĚLOHRADSKÝCH LISTŮ**
- 3 FEJETON
(LADISLAV STUHLÍK)**
- 4 ZEPTALI JSME SE ZA VÁS**
- 5 STAROSTA ODPOVÍDÁ
ZM INFORMUJE**
- 6 O LEGIONÁŘI
BRATRU JANU MACHOVI**
- 7 BĚLOHRADSKÁ KVÍTKA
(ALENA FLÉGLOVÁ)**
- 8-9 UČITELEM VE ŠKOLCE
(ALENA FLÉGLOVÁ)**
- 10-11 LÁZNĚ NEJEN PRO PACIENTY
(HANA FRIEDRICHOVÁ)**
- 12-13 DIVIŠ BOŘEK Z MILETÍNKA
A JAN ČERNÍN Z ČERNÍNA
(JOSEF ŠPŮR)**
- 14-15 STARÉ RODY BĚLOHRADSKA
– ROD S PŘÍJMENÍM BŘEZINA
(JOSEF ŠPŮR)**
- 16-17 KANONÝR
Z BUENOS MILETÍNOS
(EDUARD ČELIŠ)**
- 18 Z DOPIŠŮ ČTENÁŘŮ**
- 19 UDÁLOSTI – ZAJÍMAVOSTI**
- 20-21 JIŘÍ KOTYŠKA
NA VASOVĚ BĚHU
(PAVEL ŠUBR)**
- 22 VÝSTAVA VE FRIČOVĚ MUZEU
(LADISLAV STUHLÍK)**
- 23 SOCHY A ARTEFAKTY
V KRAJINĚ BĚLOHRADSKA
(LADISLAV STUHLÍK)**

FOTOGRAFIE NA OBÁLCE

STRANA 1
ALENA FLÉGLOVÁ
JARO

STRANA 24
LADISLAV STUHLÍK
NA RYBÁCH

**MIMOŘÁDNÉ LETNÍ ČÍSLO
BĚLOHRADSKÝCH LISTŮ
VYJDE 20. 6. 2014**

Bělohradské listy

Vydává Město Lázně Bělohrad
Vychází jako dvouměsíčník

Redakční rada: Ladislav Stuchlík (šéfredaktor),
Eduard Čeliš, Alena Fléglová, Hana Friedrichová,
Václav Lejdar, Iva Plecháčová, Josef ŠpŮr,
Ing. Pavel Šubr, Mgr. Antonie Vanišová.

Povoleno MK ČR pod č. E 10901

Adresa: **Město Lázně Bělohrad**
Městské kulturní středisko,
Barákova 3, 507 81 Lázně Bělohrad

Telefon: 739 629 482, *Fax:* 493 792 484

E-mail: mks@lazne-belohrad.cz

Grafika, sazba a tisk:

Tiskárna ARPA, Kotskova 792, Dvůr Králové nad Labem

STROMY

NAŠI (NE)PŘÁTELE

Když císař pán svým výnosem z 2. prosince 1884 nařídil všem obcím a městům vysazovat stromové aleje podél cest, měl k tomu jistě dobrý důvod. V nařízení stálo: *Podle veškerých silnic – říšských a obecních byly zřízeny aleje, anebo kde by nemohly být, alespoň jednoduchá stromovádi, vyjímajíc části, které vedou osadami s uzavřenými řadami domů nebo lesy.* Nařídil, aby se sázely především jabloně, hrušně nebo třešně a pouze tam, kde to klimatické podmínky nedovolují, měly se sázet stromy lesní.

S jeho rozhodnutím se setkáváme dodnes. Aleje vzrostlých stromů tvoří kostru krajiny. Jsou to větrolamy, které brání hromadění sněhových návějí na silnicích. Za mlh a sněhových váníc nám ukazují cestu, svými kořeny drží krajnici, aby se silnice nezostoupila do příkopu.

Naše silniční síť byla vytvořena již velmi dávno a některé cesty, zvláště v okolí malých obcí a městeček, jsou velmi staré. Vedou místy, kudy kráčely dějiny, a stromy podél cest jsou jejich pamětníci.

A nemusí to být jen stromy podél silnic. Bývaly tu aleje třešní, švestek a jabloní i podél cest v polích, okrasné stromy tvořily stín v ulicích, krásné aleje doprovázely lidi na poslední cestě vedoucí ke kostelíku nebo na hřbitov.

Stromové aleje mají dlouhou historii, bohužel však velmi nejistou budoucnost. Dnes v době převratného nárůstu dopravy přestaly být stromy podél cest žádoucí. Nárazem do stromu vyhasne ročně mnoho lidských životů a i pouhá větev spadlá na vozovku vytváří velmi nebezpečnou situaci. Proto zní hlas: „*Kácejme, stromové aleje pryč od silnic.*“ Snad je to pravda a správný postup, ale vždycky je tu pochybnost. Je to tak? Není možné a snad i správně řešit to jinak? Vždyť podobným problémem je dům blízko vozovky, prudký břeh nebo skála spadající až k silniční hraně či prudká stráž.

Rizika, kam se podíváme. Přesto je nikdo neřeší bouráním a bagrováním. Možná by stačilo dát podél silnic svodidla. Opravit a upravit nebezpečná místa tak, aby byla přehlednější, a možná založit nové aleje za příkopem, trochu dál od silnice. Víím, naráží to na mnoho zákonů, které říkají, co komu patří, na čí pozemek nesmí zasahovat větve a kdo se musí postarat. Jsou tu vandaloové, ničitelé všeho druhu a pozemky se stromy se hůře udržují. Naráží to samozřejmě také na peníze, hlavně však na dobrou vůli. Na chtění a vykonání.

Stromy by pak mohly zůstat našimi přáteli, nikoliv rizikem, které řešíme pomocí pily. A pokud to nejde jinak, mohou být aleje alespoň podél cest pro pěší. Vždyť mnohé takové pamatujeme a jejich torza vyčnívají a žalují dodnes. Například švestková alej podél cesty z Horní Nové Vsi na Lány. Je pryč ani ne dvacet let. Nedalo by se něco podobného udělat i dnes, vysázet alej pro potomky? Možná to je pláč nad rozlitym mlékem nebo pláč na špatném hrobě. Ale přesto, přiznejme si, aleje velkých statných stromů nebo aleje švestek či třešní jsou krásné a užitečné. V tom měl císař pán pravdu.

Ladislav Stuchlík, foto: autor

Zeptali jsme se za vás

Jak dopadla nápravná opatření vedoucí k odstranění krajně naléhavého případu staré ekologické zátěže ve společnosti DEPRAG CZ a.s., Lázně Bělohrad?

Jaký je aktuální stav a hrozila kontaminace podzemních vod?

V průběhu sanace byla odstraněna veškerá ohniska kontaminace překračující sanační limit stanovený ČIŽP OI Hradec Králové. Celkové množství odtěžených kontaminovaných zemin ropnými a chlorovanými uhlovodíky v prostoru starého a nového šrotiště a okolí (včetně podzákladí zdemolovaných budov) bylo cca 9 000 m³.

Kontaminaci podzemních vod ropnými látkami v areálu závodu představoval prioritně výskyt fáze ropných látek na hladině podzemní vody v prostoru starého šrotiště. Maximální mocnost fáze byla ve vrtech na starém šrotišti 80 cm. Jednalo se o střední až těžkou ropnou frakci typu oleje s příměsí těžkých zbytků motorové nafty. Kontaminace podzemních vod ropnými látkami byla lokálně izolována a vyskytovala na hladině podzemní vody mělké zvodně. Hydrogeologické podmínky na lokalitě jsou obecně podmíněny geologickou stavbou zájmového území. Hlavní, vodohospodářsky využívaný kolektor podzemní vody, je tvořen cenomanskými sedimenty v pískovcovém vývoji. Kolektor představuje značné zásoby kvalitní podzemní vody a je v širším zájmovém území intenzivně využíván k vodárenským účelům. Cenomanský kolektor je kryt turonským souvrstvím, které vzhledem k slinitému vývoji představuje regionální hydrogeologický izolátor. Hladina podzemní vody v cenomanském kolektoru je napjatá a v centrální části miletínské synklinály má pozitivní piezometrickou výšku hladiny nad terénem. Lokálně, v místech tektonických linií (zlomů a puklinových systémů) je tento regionální hydrogeologický kolektor netěsný a dochází k přetoku cenomanských vod do mělkých zvodněných horizontů, které se mohou vytvářet jednak v turonském poloizolátoru a zejména ve zvětralinovém plášti v nadloží křídových sedimentů.

Mělký kolektor podzemní vody se tvoří v nezpěvněných kvartérních sedimentech a v zóně přívodního rozvětrání turonských slínovců. Mělký kolektor má, vzhledem ke své velmi nízké průtočnosti, pouze nepatrný vodohospodářský význam a je v okolí závodu DEPRAG CZ jímán mělkými kopanými studnami a využíván individuálně místními obyvateli většinou k zalévání zahrádek. V zájmovém území byla prokázána komunikace mělkého kolektoru s cenomanskou zvodní. Kvalita podzemní vody cenomanského kolektoru byla ohrožena.

Probíhal a probíhá monitoring vybraných studní v Lázních Bělohrad?

Na monitoring podzemních vod byl kladen velký důraz, neboť území se nachází v ochranném pásmu vodních zdrojů a v ochranném pásmu přírodních léčivých zdrojů. Současně s prováděnými sanačními pracemi byl zajištěn i průběžný monitoring kvality saturované zóny. Odběr vzorků podzemních vod byl prováděn z vytypovaných hydrogeologických objektů (vrty, domovní studny), ze stavební jámy a zároveň byla prováděna kontrola účinnosti sanační stanice, což znamenalo odběry vzorků vypouštěné dekontaminované vody. Účinnost sanace zemin, tj. dosažení stanovených sanačních limitů, byla ověřována vzorkováním dna a stěn stavební jámy. Po ukončení sanace saturované a nesaturované zóny je prováděn postsanační monitoring podzemních vod po dobu 3 let, tak jak bylo uloženo Rozhodnutím ČIŽP.

Je ekologická akce již ukončena?

Sanace podzemní vody, potažmo zemin, bude prohlášena za ukončenou po vyhodnocení 3-letého postsanačního monitoringu (rok 2017).

*Ing. Magdalena Prokešová,
zástupce zhotovitele
AECOM CZ s.r.o.*

Po loňských červnových záplavách došlo ze strany státního podniku Lesy ČR k opravám a rekonstrukcím lesních cest v Hůře. Můžete popsat, které cesty byly opraveny a jaké opravy se ještě připravují?

Pomalou se blíží rok od data, kdy bylo Bělohradsko postiženo velkou vodou způsobenou přivalovými srážkami. Jejich vlivem došlo mimo jiné i k rozsáhlému poškození lesní dopravní sítě, která se nachází na pozemcích ve vlastnictví ČR s právem hospodaření pro Lesy České republiky s.p.

Nejvíce postiženou lokalitou byl lesní komplex Hůra (katastrální území: Brtev, Horní Nová Ves, Dolní Javoří). První odhad škod, vypracovaný v prvním týdnu po přivalových srážkách, činil 1,05 mil.Kč. Jednalo se o škody na lesních cestách následujícího charakteru: erozní rýhy v povrchu vozovky (zakalení i v podkladní vrstvě), zanesené podélné příkopy kolem cest, zanesení či poškození trubních propustí, boční nátrže v okrajích vozovky.

Ve druhé polovině měsíce června 2013 byla zpracována projektová dokumentace oprav vzniklých škod na síti lesních cest, včetně technických opatření k zabránění vzniku škod při možných dalších obdobných přivalových srážkách. Opravy a investice v lokalitě Hůra byly rozloženy do tří samostatných etap.

První etapa oprav a investic byla realizována v období říjen – listopad 2013. Jednalo se o lesní cesty Hůrská 2 a Pod Sekeru a svážnici Pod Kulatý vrch (hlavní lesní cesta Brtev – Dolní Javoří od Bílého kopce po Dolní Javoří a cesty nad Dolním Javořím). Tuto etapu realizovala na základě výběrového řízení firma SOVIS CZ a.s.

Druhá etapa oprav byla započata začátkem měsíce prosince 2013. V období leden - březen 2014 přerušena a dokončena v měsíci dubnu 2014. Jednalo se o lesní cestu Dolní a Horní alej (rovnoběžné cesty nad Brtví). Druhou etapu realizovala na základě výběrového řízení firma STAVREMO - PCE a.s.

Zbývá třetí etapa oprav a investic lesní cesty Hůrská 1 (hlavní cesta od hájenky v Brtví po Bílý kopec) a svážnice Hůra (spojka na Dolní alej). Zde se v současnosti zpřesňuje projektová dokumentace, následně bude vypsáno výběrové řízení na zhotovitele. Vlastní pravděpodobná realizace třetí etapy: léto 2014.

Další významnou stavební akcí na lesnickém revíru Lázně Bělohrad v letošním roce 2014 je rekonstrukce lesní cesty Preusslerovy (v lokalitě Křížovka). Zde se nejedná o škody přivalovými srážkami, ale o rekonstrukci nezpěvněné zemní cesty na cestu splňující veškerá kritéria odvozně dopravní cesty. Význam této investice LČR s.p. pocítí hlavně obyvatelé obce Lány u L. Bělohradu. Po realizaci této stavby (propojení lesní cesty Křížovka s lesní cestou Nad železniční tratí) již veškeré dříví z lesních pozemků ve vlastnictví ČR s právem hospodaření pro LČR s.p. z oblasti nad železniční tratí Lány – Valdov nebude odváženo nákladními soupravami přes železniční přejezd nad Lány (u vodojemu) a následně obcí Lány, nýbrž výjezdem na silnici nad obcí Uhlíře (naproti parkovišti). V roce 2013 byla na tuto rekonstrukci zpracována projektová dokumentace a vypsáno výběrové řízení a koncem loňského roku byla s vítězem VŘ (zhotovitelem) podepsána smlouva o realizaci. Předpokládaný termín realizace je také období léta 2014.

*Gustav Plecháč, revírník státního podniku Lesy ČR,
foto: Ladislav Stuchlík*

Starosta odpovídá

Neuvažuje městský úřad o opravě silnice od Kotykovy rybníka na Lány? Je v hrozném stavu!

Silnice z Lázní Bělohradu do Lánů je silnice III. třídy a je stejně jako ostatní komunikace II. a III. třídy v majetku Královéhradeckého kraje a spravuje ji Správa silnic Královéhradeckého kraje. Opravu nebo rekonstrukci této silnice musí provést její majitel, tedy Královéhradecký kraj. Mám ale vážné obavy, že zásadnější opravy silnice na Lány se v dohledné době nedočkáme. Kraj provádí rekonstrukce silnic II. a III. třídy především z finančních prostředků z fondů Evropské unie. V novém programovacím období na roky 2014 až 2020 se ale předpokládá, že z fondů EU půjde hradiť pouze rekonstrukce prioritní sítě komunikací II. a III. třídy, tzn. převážně silnic II. třídy. Podle předběžných informací by na celé období mělo být vyčleněno pro Českou republiku cca 30 miliard Kč, tzn. 2 miliardy na kraj. Přitom dluh na těchto komunikacích (náklady na jejich uvedení do vyhovujícího stavu) je v našem kraji odhadován na 9 miliard korun. Navíc mnoho krajských silnic III. třídy je v horším stavu než silnice L. Bělohrad – Lány. Nechci být pesimista, ale ze všech těchto důvodů s rekonstrukcí silnice na Lány příliš nepočítám. Jsem ale rád, že se z úrovně kraje připravuje rekonstrukce převážně části silnice II. třídy z Lázní Bělohradu směrem na Jičín na Špici.

Dobrý den, je možné v Bělohradských listech vysvětlit, co všechno vlastní městský úřad Lázně Bělohrad? Jde mně třeba o silnice, hřbitovy, pozemky na Byšičkách, tábor U Lva, dětskou léčebnu a některé další pozemky a budovy. Předem děkuji.

Předně městský úřad nemůže vlastnit žádné nemovitosti, neboť nemá právní subjektivitu. Městský úřad vykonává přenesenou působnost (výkon státní správy - stavební úřad, matrika,...) a plní úkoly zastupitelstva nebo rady města v oblasti samostatné působnosti.

Právní subjektivitu má město Lázně Bělohrad a to je také vlastníkem řady nemovitostí. Město vlastní místní komunikace a chodníky, ale silnice II. třídy (průjezdni komunikace na Jičín, Hořice, Novou Paku a Miletín) vlastní Královéhradecký kraj stejně jako silnice III. třídy (na Brtev, Lány, D. Javoří, Uhlíře). Ze hřbitovů vlastní město hřbitov na Horní Nové Vsi. Hřbitovy včetně kostelů v L. Bělohradě, Hřídenci a na Byšičkách vlastní Římskokatolická farnost, ale hřbitovy spravuje město. Pozemky mezi příjezdovými komunikacemi ke kostelu na Byšičkách a přední část hřbitova (k tujím) vlastní město, ostatní pozemky na Byšičkách jsou v soukromém vlastnictví. V areálu dětské léčebny město vlastní budovy rehabilitace (č.p. 146) a školy včetně pozemků po příjezdovou cestu z Rašínovy ulice, které pronajímá Královéhradeckému kraji a a.s. Lázně Bělohrad, ubytovací část (vila Esplanade - č.p. 152) a pozemky s hřištěm vlastní Lázně Bělohrad a.s. Tábor U Lva vlastní město a pronajímá jej SOU Lázně Bělohrad. Z dalších nemovitostí vlastní město např. zámek a zámecký park s Památkem K. V. Raise, ale špejchar je v soukromém vlastnictví, dále obě mateřské školy a základní školu se sportovištěm, fotbalové hřiště na Horní Nové Vsi, sportoviště v Lánech, tělocvična v Lánech, kulturní dům ve Hřídenci, budovu Jiskry v Horní Nové Vsi, hasičské zbrojnice v L. Bělohradě, PNV, HNV, DNV a v Lánech, areál letního kina v Horní Nové Vsi, rybníky Pardoubek a Kotykův, většinu pozemků na sídlišti, areál technických služeb, Fričovo muzeum nebo školu v Brtvi a řadu bytových domů.

O sportovním areálu u Bažantnice jsem psal v minulém čísle BL. Královéhradecký kraj vlastní ve městě např. budovu SOU včetně sportovní haly a areál Kotykova mlýna, park Bažantnici vlastní z převážné části Lázně Bělohrad a.s., v soukromém vlastnictví jsou třeba škola v Uhlířích, hasičské zbrojnice v Brtvi, D. Javoří a Uhlířích, sokolovna v Bělohradě. Rybník Hluboký vlastní Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a rybník Novodvorský (pod Byšičky) Povodí Labe, řeku Javorku také Povodí Labe. Těch nemovitostí je hodně, takže jsem určitě ještě na některé zapomněl.

Pavel Šubr, foto: Ladislav Stuchlík

ZM informuje

Ve středu 14. května se v kulturním sále lázní uskutečnilo mimořádné zasedání zastupitelstva města. Zastupitelé se zabývali pouze jedním bodem programu – výstavbou vodovodu a kanalizace v obci Brtev. Na tuto investiční akci město získalo dotaci z operačního programu životní prostředí Státního fondu životního prostředí ve výši cca 30 milionů Kč. Celkové náklady akce jsou zhruba 50 milionů Kč (z toho rezerva činí cca 4,5 mil. Kč) a 9,5 milionu Kč formou splátek úvěru poskytne městu Vodohospodářská a obchodní společnost a.s. Jičín. Město musí nyní dodat na Státní fond životního prostředí veškeré dokumenty včetně podepsané smlouvy o dílo se zhotovitelem a poté SFŽP předloží městu ke schválení smlouvu o poskytnutí dotace. Zastupitelé diskutovali jak o ekonomických záležitostech projektu, tak o technickém řešení umístění automatické tlakové stanice či o nebezpečí vrácení dotace. Zastupitelé nakonec schválili smlouvu o dílo s firmou EVT Stavby s.r.o., která zvítězila ve výběrovém řízení na zhotovitele stavby.

Pavel Šubr

LEGIONÁŘ BRATR FRANTIŠEK KUDR O LEGIONÁŘI BRATRU JANU MACHOVI

První světová válka přinesla mnoho utrpení vojákům v zákopech a mnoho strádání obyvatelstvu válčících zemí. Dochované osobní zápisníky vojáků, jejich dopisy rodinám z fronty a pozdější písemné záznamy, které učinili přímí účastníci bojů, jsou pro další generace tím nejcenějším poučením do budoucna.

Jednou z takových výpovědí je písemné vyjádření legionáře bratra Františka Kudra. Obsah písemnosti se týká legionáře bratra Jana Macha.

Jan Mach se narodil dne 23. dubna 1895 v Lánech. Byl továrním úředníkem. V Rakousku konal vojenskou službu u 74. pěšího pluku od října 1913. V roce 1916 přešel do Ruska do zajetí. Do československého vojska vstoupil hned v Kyjevě. Po osmidedlním vycviku byl přidělen k 1. rotě 3. pluku Jana Žižky. Po denní práci připravoval články do časopisu „Taborita“. Pořádal přednášky.

V bitvě u Zborova dne 2. července 1917 jako zkušený kulometčík sám vedl oddíl. „Tam ale zasažen byl nepřátelskou kulí do prsou a umírá se slovy: Sbohem bratři, vytrvejte! Pozdravujte rodiče!“

Pochován byl s ostatními hrdiny na hřbitůvku v Cecové.

Uvádíme opis rukopisu legionáře bratra Františka Kudra v plném znění. Pochází z materiálů SOKA Jičín, fond Fričovo muzeum Lázně Běláhrad, materiály neuspořádané.

Roku 1916, začátkem měsíce září, nedlouho potom, když přesídlil náš doplňovací prapor z Kieva do Borispolu, byli jsme ubytováni v Borispolských zemlankách (tábor z baráků, které byly stavěny z větší části pod zemí), bývalo vždy po cvičení a večer až do spaní veselo a živo. Bylo tak hlavně proto, že samo městečko Borispol se svými blátivými ulicemi a malým počtem svých dívčích krasa-

vic nikterak nelákalo naše hochy ve volných chvílích k vycházkám. Mnozí z bratrů pak ještě tesknili a zůstávali věrni svým láskám kievským! Proto bývala zábava tím živější a veselejší doma. Vypravovalo se, debatovalo o všem možném a hlavně o našem odboji, i o žerty a humor nebylo nouze. A když ne jiného, tedy se zpívalo! Vždyť i v tom zpěvu, v těch našich písních, bylo kus našeho domova, v některých i kus našeho odporu proti Rakousku! A my svobodní vojáci své podrobené vlasti, těšili a radovali jsme se s nadšením, že svobodně se zbraní v ruce, budeme v krátkém čase moci projevit skutkem lásku k svoji vlasti.

V našem baráku táhly se po obou stranách dvě řady pryč (police, máry, které sloužily ku spaní a sedění), uprostřed byla ulice a vchod do baráku byl jen s jedné strany. Na protější pryčně, proti naší, leželo několik hochů z Prahy „pražáků“, kteří se žertem dosti často vysmívali nám, co jsme byli z venkova. Smáli jsme se tomu nezůstávaje jim ničeho dlužni, hájili jsme se statečně a žádali na nich důkazy jejich domovské příslušnosti různým způsobem. Jeden bratr, vzhledem velice inteligentní hoch, který ležel v jejich středu, se jenom usmíval, nepřikláníje se k jedné ani druhé straně. Věděl jsem určitě z rozhovorů dřívějších, že je textilák a že z Prahy nepochází. Čekal jsem, že se k tomu sám přizná, až na něho dojde. A také přiznal! Když došlo na něho, aby pověděl z které části Prahy pochází, zasmál se srdečně a povídá: kluci, víte, že krom na obrázku jsem matičku Prahu ve svém životě ještě neviděl? Ale abyste věděli, proto, že ji mám stejně jako vy rád, za naší chudou vesničku se nestydím a hrdě se k ní hlásím! Na to následovala řada vtípů s jedné i druhé strany, ale on se nebránil a jen se usmíval, až jej vyzvali někteří, aby prý jmenoval tu díru – ten balíkov, odkud pochází? Sám jsem byl zvědav, znali jsme se jako dobrovolníci jinak dobře, byli jsme si sympatičtí, ale na to pole náš rozhovor nikdy nezabočil. Zase se zasmál a povídá: víte hoši, kde jsou Lány? Ne-

víte pravda? Jeden z bratrů se ozval až kdesi na druhé straně baráku, že prý je to kdesi u Prahy. Patrně tím mínil nynější sídlo pana presidenta. To nejsou ty Lány, protože od nás hoši, je do Prahy opravdu skoro týden kravami, jak jste se mi smáli a vesnička je malá na okresu novopackém, půl hodiny od městečka Běláhradu. To byla rána pro mě! Vyletěl jsem ze svého místa rovnou k němu. Najít tak blízkého krajana mezi tehdy ještě tak malým počtem našich vojáků, bylo řídkým zjevem.

Tak našel jsem krajana, který i v žertu dovedl tak dobře a beze studu hájiti svoji rodnou vesničku našeho kraje. Moji domovskou obcí byla její sousední Hoření Nová Ves.

Lány jsem znal dobře, o posvíceních jsem tam i tancovával, ale bratra onoho jsem až do té doby jako krajana neznal.

Byl to bratr Jan Mach, absolvent tkalcovské školy.

Měli jsme si dlouho do noci co povídati, čím srdce naše přetéka. Vzpomínali jsme mnoho a ve vzpomínkách chodili po našem rodném kraji. Dlouho jsme se však z našeho seznámení a shledání netěšili. Bratr Mach byl v té době již se svými kamarády přidělen k rotě, která v několika dnech odjížděla ke štábu tvořivší se tehdy brigády na frontu, a přidělena k prvnímu pluku Mistra Jana Husa, později pak sloužila jako základ ku třetímu pluku Jana Žižky z Trocnova. Tak stal se z bratra Macha příslušník třetího pluku Žižkova. Rozloučili jsme se tehdy srdečně na nádraží Borispolském, doufajíce, že se spolu brzy opět shledáme. Ani ne za celý měsíc odjížděl jsem na frontu také, ale byl jsem se svoji rotou přidělen k druhému pluku Jiříka z Poděbrad a shodou okolností nebylo nám dopřáno shledati se skoro až za rok. V roce 1917 v červnu stahovány naše roty roztroušené tehdy z větší části jako roty rozprýčků po celé frontě. Brigáda naše a dva prapory, tuším třetího pluku, koncentrovány byly těsně za frontou s věrnými, ještě tenkrát ruskými pluky, k poslednímu náporu na nepřitele. Všechny naše části ležely tehdy v okolí Jezerné nedaleko Tarnopolu.

Jednoho dne, nežli jsme vyměnili ruské pluky v zákopech před bitvou zborovskou, byl náš druhý pluk ubytován ve vesnici, nevím určitě, ale tuším, že se jmenovala Danilovka. V sousední obci ubytován pluk třetí.

Uvádíme opis rukopisu legionáře bratra Františka Kudra v plném znění. Pochází z materiálů SOKA Jičín, fond Fričovo muzeum Lázně Běláhrad, materiály neuspořádané.

Frant. Kudr

Frant. Kudr
11. února 1921

UČITELEM VE ŠKOLCE...

Při posledním sčítání lidu jich prý bylo napočítáno pouhých pětadvacet v celé republice. Jednoho z nich – nebála bych se nazvat ho fenoménem – můžete potkávat i v našem městě. Ten bělohradský je prý mladý, krásný, svobodný a děti ho milují – tvrdí maminky. Stejně střední pedagogické vzdělání má i zpěvák skupiny Monkey Business Matěj Ruppert. A o kom je řeč? No přece o panu učiteli z bělohradské mateřské školky!

To, že jsou muži učitelé na základních a středních školách, je celkem běžná věc, i když je jich také jako šafránu. Ale chlap ve školce? Tak to musím vidět! Zašla jsem ho tedy trochu vyzpovídat a musím jen potvrdit, že pan učitel Ondra je opravdu sympaták, ale hlavně člověk na svém místě, jeden z těch šťastných, pro kterého je zaměstnání i koníčkem. **P o s u d ě t e sami...**

Na začátek vás poprosím, zda byste se nám mohl ve stručnosti představit. Jaké jsou vaše koníčky, zájmy?

Tak jsem čtyřiařicetiletý Ondřej Macháček z Nové Paky, jsem svobodný, ale šťastně zadaný. Dříve jsem dělal atletiku celkem na dobré úrovni, ale pak jsem si utrhl vazy v koleně a tím pro mě sport skončil. Teď mě celkem naplňuje focení. Zatím se hledám, ze začátku jsem si myslel, že budu krajinář – mám moc rád fototoulky, ale zjistil jsem, že fotit třeba momentky dětí je strašně nevyčerpatelné téma. Je pořád co fotit. Vždycky mě mrzely ty fotky na nástěnkách, kde je skupinka dětí a pod tím nápis – Děti si hrají. A v podstatě to z toho není ani znát. Rád zachycuju hlavně ty výrazy dětí v akci. Fotím teprve druhým rokem, zkouším i makro, panoramatické fotky, zkouším všechno...

Jak vás to vůbec napadlo stát se učitelem ve školce, pro muže je to přece jen trochu neobvyklé povolání? Jaké máte vzdělání?

Mám pedág, dokonce dva. To bylo tak – já jsem měl na základce poměrně dobré známky a tak na učňák se mi nechtělo. Pak tam byl gympl, ale já jsem si ještě v té době nebyl úplně jistě, že bych měl nějaký vyšší ambice na další studium, tak jsem si říkal, že prostě půjdu po papíru, abych měl maturitu. No a díky mým rodičům, kteří se točí okolo táborů, jsem měl vztah k dětem, ať už to byli vrstevníci, nebo jsem pak dělal instruktora na táborech.

Měl jsem vždycky rád hudbu a tvořivou dramaturgii a tak jsem to zkusil na pedág. Bavilo mě to, vyšlo to a tak jsem pak šel dál studovat do Hradce bakaláře mateřinek. Tady v bělohradské školce jsem byl asi čtyřikrát dokonce na praxi a školka tady mě strašně bavila. Jednak jsem si tady našel takový učitelský vzory, protože paní učitelka Grohová a Zívrová jsou PANÍ UČITELKY! PANÍ UČITELKY! A vždycky se mi strašně líbilo, jak ony přistupují k dětem takovým tím lidským otevřeným přístupem a říkal jsem si, že jestli někdy jít učit, tak jedině do Bělohradu! Neříkám, že packy školky jsou horší, ale mají přístup, kterej mi není tak blízký.

Kolik vás studovalo kluků na škole?

Na střední jsem měl spolužáka, který byl bohužel ve třetím ročníku „odejit“, a za celou historii packého pedága jsem byl druhý v pořadí, který to dokončil. První byl Martin Plecháč, který tady učil přede mnou. Na vysoké škole už jsem byl sám.

Na jaké hudební nástroje umíte hrát?

Hraju na piano, od dvanácti let na perkuse (tzn. doprovodné rytmické nástroje, zvonečky, všechny druhy bubnů). Rád seznamuju děti s netradičními hudebními nástroji, se kterými se moc nesetkají. Měl jsem tady i didgeridoo, což je takový klasický australský domorodý nástroj. V podstatě je to rozfízlá větev, na kterou se tak jako brní. No a ještě hraju na flétnu.

V čem vidíte výhody/nevýhody muže učitele?

Zásadní výhodou je prostě to, že jsem chlap, takže mám úplně jiný druh respektu než paní učitelky. Neříkám, že je to ryze autoritativní respekt, ale ve většině rodin to funguje tak, že ženy jako matky jsou spíše ochránitelky a otec je spíš rázný, i když také dokáže vzít „pod křídlo“. Já nemám rád zvýšený hlas na děti, ale myslím si, že když to jinak nejde, je lepší jednou houknout, než neustále opakovat „ťuťu, ňuňu“.

Zajímalo by mě, jak vás kolegyně mezi sebe přijaly? Jaké byly začátky?

Začátky byly velice rozporuplné, protože já jsem udělal státnice a dva dny na to jsem nastupoval do práce. Všechno to bylo hrozně nové... Je to rozdílné, některé kolegyně mě berou úplně bez problémů, jako sobě rovného kolegu. No, a některé si na to ještě úplně nezvykly, je to pro ně nové...

Co vás na té práci nejvíce těší, co vás naplňuje?

Co mě opravdu baví, je to, že i když člověk jede do práce se špatnou náladou, špatným startem dne, tak ty děti svojí bezprostředností a spontánností tu vše přetvoří a najednou je to úplně skvělé! Začnou mi třeba vyprávět,

jak včera byly u dědy. Vyprávějí to s takovou vášní a radostí a pro mě to je najednou takovej hezkej náboj, že si řeknu: „No jó, co já mám vlastně za starosti!“ Nebo mi vypráví, že ztratil autíčko a já chápu, že pro něj to je opravdu problém. Jsem moc rád, když se s dětmi dostanu na jednu vlnu a dokážu svoje myšlenkový pochody snížit na jejich úroveň a prožít s nimi ten problém. Protože ztráta autíčka - to je problém! A hlavně člověk se díky téhle práci vyhne stereotypu. Žádný den není stejný! Je to super v tom, že si člověk ten den udělá podle sebe, ale pořád je tam faktor dětí, které ho ve finále ovlivní nejvíc. Vždycky se snažím využít spontánnosti a momentální nálady dětí.

Je všeobecně známo, že muži vidí svět trochu jinak. Co si myslíte, že je nejdůležitější při výchově dětí, v čem se podle vás obecně dělají nejčastější chyby? Myslíte si, že je rozdíl ve výchově dříve a dnes?

No, nejsem sice ještě žádný kmet, ale jsem svým rodičům moc vděčný za výchovu, kterou mi dali. U nás fungovalo, že to, co se řekne, platí. Je prostor pro diskuzi, ale i diskuze má své mantinely. Zásadní nešvar dnešních rodičů je, že se řekne: „Pěstujeme v dítěti osobnost!“ Ano, v pořádku. Osobnost pěstujte, ale ta osobnost neví. Rodič je průvodcem po tomhle světě toho dítěte, takže on mu musí samozřejmě všechno ukázat, i ty mantinely. Myslím si, že zásadní problém v dnešní výchově je právě nedodržování mantinelů a děti jednoduše rodičům přerůstají přes hlavu. Ano, rodič si dokáže zjednat respekt vždycky, ale dítě by samo mělo předcházet těmto situacím a snažit se odhalit, kdy opravdu může s rodičem diskutovat a kdy naopak tam prostor pro diskuzi není a už by mělo jenom poslouchat.

Další takový problematický jev je televize. Je podle mě velká škoda, že rodiče už nedokážou využít volný čas tak, jako to bývalo dřív. Dřív té techniky nebylo tolik. Ano, ona technika může zastoupit mnoho věcí. Děti si můžou rozvíjet pomocí různých tabletů a mobilů logiku, reakce... Dobrý, ale pořád si myslím, že poznání praktické rukama venku je daleko přínosnější.

A další věc, která je vlastně důsledkem tohohle televizního sledování je, že děti přicházejí minimálně do styku se svými vrstevníky. Jsou izolované a podepisuje se to na nich tak, že pak mluví jako „mladý starý“. Používají výrazy dospělých a pro učitele je hned patrné, že se pohybují výhradně ve společnosti dospělých, že se málo dostanou do společnosti svých vrstevníků. A to je právě to nejpodstatnější a nejdůležitější, co děti musí dělat. Být v kontaktu, snažit se řešit problémy, umět se dohodnout. Já jsem hrozně pyšný na naše děti, co tu máme, protože si umí hrát. Ono to zní divně, ale ne každý si umí hrát. Spousta dětí si neumí povolit tu uzdu fantazie a udělat si třeba ze židle říditka nebo prolézačku. Hodně dětí je zvyklých na honosné drahé hračky a přesto vidím, že si dokážou líp vyhrát s obyčejnými kostkami, než s My Little Pony nebo podobnými věcmi. Ano, doba jde dopředu, nějak se to vyvíjí, i ta hra se vyvíjí, ale pořád si myslím, že základy - to, že si postavím komín z kostek, ohradu pro zvířátka, dráhu pro auto, jsou daleko lepší, než umět jezdit s dráhým autem na dálkové ovládání. Současná moderní pedagogika často kritizuje „starou školu“. Myslím si ale, že stará škola měla něco do sebe. Samozřejmě uznávám spoustu nových směrů, vždycky je ale potřeba hledat cestu a posoudit, na co děti mají a na co ne. Je nesmysl cpát je do něčeho, na co ještě nejsou připravené.

Zvolil byste si toto povolání znova? V čem to dnešní pedagogové nemají jednoduché, co byste byl rád, aby se ve školství změnilo?

Práci bych si určitě zvolil tu samou, o tom není pochyb.

A co mají učitelé všeobecně za problém? Je to nerespekt. Nerespekt některých dětí a rodičů. Kolikrát se pedagog snaží rodiči vyjít vstříc, pomoci, poradit, ale setká se s celkem negativní až někdy útočnou odezvou, že rodič jde hned do opozice. Učitelé tu ale nejsou od

toho, aby jim říkali: „Vy to děláte špatně!“ Je škoda, že se rodič nesnaží spolupracovat, naslouchat a třeba se poradit a zeptat se, když se někde vyskytne problém. My na to vzdělání máme, my víme, že existuje pět, šest metodických kroků, aby se potíž dala nenásilnou formou zvládnout. Co se do dětí vloží, to se vrátí. Když to půjde formou agrese, vrátí se agrese. Rodič musí především vysvětlovat.

Jinak co se týče školství obecně, věc, která mně opravdu leží v žaludku a mrzí mě a je to legislativní záležitost, je to, že by nastydle a nasmrkané děti neměly chodit do školky. Zákon to vymezuje tím, že dítě musí jevit známky infekčního onemocnění proto, aby nemohlo navštěvovat mateřskou školu. Já si myslím, že už i u dětí, kdy jim rýma teče z očí a nosu, by rodiče měli apelovat na zdraví svých dětí a nechat je doma, i když chápu, že v dnešní době to třeba kvůli zaměstnání nejde. V každém případě se snažit to vyřešit třeba s pomocí babiček, tetiček, ale hlavně nechat dítě ještě dva dny doléčit v klidu doma. Je běžnou praxí, že dítěti skončí ve středu antibiotika a ve čtvrtek už je ve školce, i když má ještě rýmu. Je to o zodpovědnosti ke svému dítěti, ale i ohleduplnosti k druhým. Zdraví se nesmí podceňovat, pak jsou z toho zbytečné komplikace a hlavně to pak odnášejí děti, jejichž rodiče se opravdu snaží je poctivě doléčit. Všechno jde nějak vyřešit a já věřím, že kde je vůle, tam je i cesta!

Děkuji za rozhovor a přeji vám i vašim svěřencům, aby vás nadšení a radost neopouštěly!

Alena Fléglová,
foto: Václav Lejdar

LÁZNĚ NEJEN PRO PACIENTY

130. VÝROČÍ OD ZAHÁJENÍ PRVNÍ LÁZEŇSKÉ SEZONY V NAŠEM MĚSTĚ

Při procházce naším městem směrem k Bažantnici a Pardoubku nemůžeme minout areál lázní. Několik budov navzájem propojených, lavičky obsazené lázeňskými hosty vyhřívajících se na sluníčku, vysázené záhony květin, to vše se opakuje rok co rok. Letošní rok je však něčím výjimečný: v letošním roce lázně slaví 130. výročí zahájení lázeňství v našem městě. O současném stavu nejen našich lázní, o novinkách posledních let, které se v lázních realizovaly včetně těch nejčerstvějších, poskytl informace pro Bělohradské listy spolujitelka lázní a předsedkyně dozorčí rady MUDr. Jitka Ferbrová a Luboš Bičíš, provozní vedoucí lázní.

Nejprve otázky pro MUDr. Ferbrovou:

Hovoří se o krizi ve zdravotnictví. Dotýká se tato krize i lázeňství?

Ve zdravotnictví je snaha co nejvíce ušetřit a lázeňství je jeden z oborů, který se mnohým zdá ne tak důležitý. Koncem roku 2012 vydaly zdravotní pojišťovny nový Indikační seznam, to je materiál, který určuje, za jakou a jak dlouhou léčbu pojišťovny zaplatí. Zpočátku se uvádělo, že stát ušetří 20 % nákladů na lázně, ale pokles se pohyboval mezi 40 – 50 %. A to bylo vražedné. Zájem o léčbu by byl, ale pojišťovny nechtěly proplácat. Zredukovali jsme veškeré nezbytné náklady a všichni zaměstnanci včetně managementu přišli v rámci úspor o prémie. Nezavírali jsme budovy, nerušili jsme provoz. Nyní se situace stabilizovala, ale propad budeme dlouho dohánět. Jediné to, že naše lázně nebyly podfinancované, nám pomohlo v minulém roce udržet si klientelu. V současné době však musíme myslet hlavně na to, jak nahradit ztráty a vrátit se do situace, kdy budeme moci opět pořádně ocenit i práci našich zaměstnanců. Ráda bych poděkovala těm, co s námi vydrželi i v tomto nelehkém období.

Není jisté snadné vést lázně tak, aby prosperovaly po všech stránkách. Pacienti jsou však spokojeni s léčbou a personálem, rádi se sem vrací. Chystáte v blízké době nějaké změny, které by ještě více přispěly ke kvalitě a oblíbě našich lázní?

Zajistit prosperitu lázní v době, kdy stát redukuje lázeňskou péči, je velice obtížné. Musíme zajistit klientelu z jiných zdrojů, než jsou ty, na které jsme byli dosud zvyklí. Zatím se nám to daří. A co se týče změn... Za posled-

ní dobu existence lázní se postavila Anna Marie, dostavěl se hotel Grand, zrekonstruovaly se vilky Karluška a Stefanie, vybudoval se velký bazén, budovy lázní se propojily mosty, byly provedeny rekonstrukce balneoprovozu, kuchyně, pokojů i restaurací a kaváren. Tree of Life má za sebou již pět let provozu, klienti se opakovaně vrací a hotel si nesmírně chválí. V tomto roce jsme byli vyhodnoceni návštěvníky jako 4. nejlepší hotel v republice. Domov Vitalita jsme dokončili ve vhodnou dobu, jeho rekonstrukce nás vyšla na několik milionů korun, ale dnes už je zřejmé, že české lázeňství nemůže stavět na obvyklé klientele. Co bude v nejbližší době následovat? Nyní předpokládám, že si zase chvilku dáme pauzu.

Tree of Life je vlajkovou lodí společnosti. Má luxusní prostředí, společensky je zajímavý, ale zajímalo by mne, jak to vypadá s léčebnými programy pro klienty?

Tree of Life nabízí hlavně rekondiční a regenerační pobyty. Neléčí se zde klienti pojišťoven a je určen pro samoplátce. Najdete zde programy pro vaše bolavá záda, pro regeneraci, pro krásu, ale i pro snížení nadváhy. Tyto programy jsou velice populární pro zahraniční klienty. Je zde vynikající restaurace Romantica, která nabízí menu, za kterým se jezdí do velkých měst nebo do zahraničí. A zajímavou prosklenou vinotéku s viny z celého světa již ocenil nejen milovník a znalec dobrého vína. Můžeme jen doporučit.

Tree of Life je jistě zajímavý i pro firemní akce, kongresy či semináře.

V těchto prostorách se koná během roku řada kongresů, seminářů či školení. Pro každou akci připravujeme zvláštní nabídku podle přání zadavatelů. Někteří požadují pouze uby-

tování, stravu a prostory pro semináře, jiní si dopřejí i procedury. Jména společností jmenovat nemohu, ale je to řada velkých bank, právních kanceláří, pojišťoven a prodejců vozů. Dále se zde koná řada zdravotnických a farmaceutických kongresů.

Myslím, že zajímavou akcí, při které bylo zviditelněno i město, bylo natáčení filmu Školní výlet režiséra Magnuska. Narušilo natáčení některých scén filmu provoz lázní?

To bychom si nemohli dovolit. Vzhledem k tomu, že klienti za pobyt v lázních platí, muselo se natáčení připravit tak, aby se nepotkávalo s běžným provozem procedur. Většina natáčení probíhala v Tree of Life a zahrálo si zde i několik našich zaměstnanců. Hercům i štábu se u nás moc líbilo, tak věříme, že příště u nás natočí něco jako „Ordinace v růžové zahradě“.

Kulturní pořady lázní se v poslední době zdají být stále stejné. Nechystáte nějaké změny pro oživení výběru kulturních pořadů?

Oživovali bychom rádi, ale je pravdou, že na kulturu dáváme peníze z běžného rozpočtu lázní a vzhledem k situaci je kultura jednou z aktivit, do které další peníze neproudí.

Pod správu lázní patří i Dětská léčebna. Daří se řešit problém s naplněním kapacity dětskými pacienty?

Nevidím to úplně jako problém. Dětská léčebna je na tom dnes ještě lépe než v letech minulých. Vzhledem k tomu, že děti mají terapii i pobyt hrazený pojišťovnou, byl donedávna problém pouze v platbě poplatku 100 Kč denně. Tento poplatek byl od ledna zrušen.

Od jakého věku jsou přijímáni dětské pacienti? Kdy je mohou doprovázet rodiče?

Běžně přijímáme děti od 6 let věku do 18 let. Výjimkou jsou děti od 3 let, které přijíždějí v doprovodu rodičů a bydlí buď v soukromí nebo v lázeňských hotelích mimo dětskou léčebnu. Zda bude rodiči pobyt placen, o tom rozhoduje zdravotní pojišťovna.

Občany velice zajímá i dříve často diskutovaná změna názvu lázní. Proč jste přistoupili k tomuto kroku?

Dovedete si jistě představit, že název „Anenské slatinné lázně, Lázně Bělohrad, a.s.“ je neskutečně dlouhý. Stávalo se nám, že skoro 25 % klientů nedočetlo do konce a pak nás prezentovali jako Lázně Bohdaneč. 1 % klientů pak opravdu přijelo do Bohdaneče místo do Bělohradu. Proto ten krátký a srozumitelný název. Pro komunikaci a marketing je to snazší.

Bažantnice je pro místní občany pojem. Rádi by ji viděli tak, jak by si tato přírodní památka zasloužila a jak si ji pamatují z minulosti. Existují plány na zkulturnění a oživení tohoto přírodního parku? Myslím, že v tomto případě by lázně výrazně „zabodovaly“ nejen u místních občanů, ale i u lázeňských hostů.

Bažantnice patří do sféry ochrany přírody, a proto je v této lokalitě zakázané provádět jakékoliv úpravy. Lázně společně s městem upravují plochu okolo tenisových kurtů a udržují cesty pro pěší. Myslím, že tato místa jsou příjemná a funkční. Již to, že kvůli Bažantnici a dalším zeleným plochám lázně zaměstnávají okolo 10 osob na jejich údržbu, je pro nás velký závazek. Je řada míst, která by si „zasloužila“ oživení, otázkou je, kde na to vzít finance.

V prostoru kolem lázní je někdy velkým problémem zaparkovat. Ještě větší problém je se zaparkováním jízdních kol, která jsou v našem městě poměrně častým a doporučovaným dopravním prostředkem. Našlo by se řešení?

Teď si myslím, že „pláčete na špatném hrobě“. Lázně mají velké střžené parkoviště, kde problém zaparkovat snad ještě nebyl. Pro své zaměstnance a část hostů máme i stojany na zaparkování jízdních kol. Pokud jde kdokoliv do restaurace nebo na kávu, stojany jsou k dispozici. Samozřejmě nemůžeme zajišťovat to, aby v okolí lázní byly kolostavy pro desítky cyklistů, kteří městem projíždějí.

S dalšími otázkami se obracím na pana Luboše Bičičště, který nás seznámí s těmi nejčerstvějšími novinkami, které lázně připravily nejen pro pacienty.

V letošní sezóně jsme otevřeli v hotelu Grand pro veřejnost restauraci Terasa, která se nachází v části zastřešené bývalé terasy hotelu. Hosté zde najdou dvacet míst s obsluhou a výběrem z menu, které nabízí jídla tradiční, dietní i vegetariánská. Pro náročnější klientelu můžeme nabídnout tak zvanou „vyšší gastronomii“.

Předpokládáte, že bude o restauraci zájem?

Věříme, že tyto služby kromě místních občanů využijí především návštěvy pacientů, které za občerstvením musely docházet do města a tím se ochuzovaly o část pobytu se svými blízkými. Zároveň je to místo, kde mohou hosté posedět se sklenkou vína i ve večerních hodinách. Další novinkou je otevření venkovního posezení s obsluhou v místě okolo kašny a před vchodem do hotelu Grand, navazující na restauraci Terasa. Jsme rádi, že toto posezení pod slunečníky mohou využít s doprovodem i pacienti Domova Vitalita, návštěvy s dětmi či málo mobilní občané. Zajištěny jsou bezbarierové vstupy. Naší snahou je uspokojit návštěvníky v příjemném prostředí s kvalitní nabídkou teplých i studených pokrmů. Máme poměrně širokou nabídku nápojů, zmrzlín i jiných dobrot pro pacienty, jejich přátele i pro kolemjdoucí.

Je ještě nějaký další prostor, který může využít i veřejnost?

Kavárnu ve vstupní hale asi nemusím představovat, ta má již svou tradici. Přiléhají k ní prostory s posezením na terase v přízemí i v prvním patře. V hotelu Grand jsme však upravili ještě další prostor pro uzavřenou společnost. K jeho znovutevření nás inspirovalo zjištění, že již za války a potom v 50. letech byl přístupný veřejnosti pod názvem „Lidovka“. To už jsou tedy další místa, která můžeme využít, aniž bychom byli pacienti lázní. Myslím, že i nabídka našeho menu je docela lákavá:

Předkrmy: salát caprese, sýrová pěna se zeleninou a lososem, domácí lázeňská paštika, váleček z kozího sýra, pečená brambůrka s bylinkotvarohovým krémem, italský cizmový salát

Z tradiční kuchyně: variace smažených řízečků, hovězí chilli gulášek, bramborové halušky s uzeným masem

Speciality: steak z kuřecích prsíček, grilovaný krutý steak, do růžova pečená panenka, filátka z tilapie na smetanových žampionech, kuskus s tuňákem a sušenými rajčaty, ceasar salát s kuřecím masem

Bezmasé pokrmy: omeleta se špenátem a sýrem, bramborové gnochi s grilovanou zeleninou sypané parmazánem

Moučníky: lívance se skořicí a s cukrem zdobené čokoládou a šlehačkou, krém z tvarohu a jogurtu přelitý jahodami a zdobený mátou, teplý domácí štrúdl

Nastaly nějaké změny ve stravování i pro pacienty lázní?

Samozřejmě nastaly, a k lepšímu. Muse-li jsme klientům dokázat, že na nich nešetříme a snažíme se vytvořit jídelníček tak, aby vyhovoval všem. Ženy a mladší generace se zajímají o zdravou výživu, pro ně zařazujeme odlehčená převážně zeleninová jídla, muži jsou většinou stále věrní té české klasice. Ale není v tom problém, hosté si vybírají ze čtyř jídel. Rád bych ještě připomněl, že i v letošní sezóně budou probíhat na golfu pravidelné „kulinářské čtvrtky“, které měly v minulých sezónách dobrou odezvu. Pochutnat si na kulinářských specialitách nebo jen tak posedět na lavičkách v krásné přírodě, kde to mají?

V době, kdy vyjdou květnové Bělohradské listy, bude již minulostí zahájení lázeňské sezóny se slavnostním otevřením venkovní zahrádky před Grandem. Přejme si všichni krásné léto, lázním hodně zduaru v jejich konání a šťastné vykročení do další lázeňské sezóny. Nezapomeňme, že jen kousek od našich domovů se nacházejí lázně, které nám kromě zdraví chtějí poskytnout ještě něco navíc.

Děkuji MUDr. Ferbrové i Luboši Bičičšovi za poskytnutí rozhovoru.

Hana Friedrichová,

foto: Ladislav Stuchlík, archiv

DIVIŠ BOŘEK Z MILETÍNKA A JAN ČERNÍN Z ČERNÍNA

RODÁCI Z BĚLOHRADSKA V ČESKÝCH DĚJINÁCH

Letos si připomínáme 580. výročí bitvy u Lipan

Dne 30. května 1434 u vesnice Lipany nedaleko Kolína došlo k jedné z mnoha tragických bitev v historii národa, která měla podstatný vliv na české a jistě i evropské dějiny. Právě tam u Lipan drtivě porazila kališnicko-katolická aliance zemské hotovosti radikální husitská polní vojska sirotčího a táborského svazu, mnoho jejich bojovníků pobila včetně jejich představitelů Prokopa Holého a několik set z nich zajatých ve stodolách po bitvě upálila. Toto výročí si na stránkách Bělohradských listů připomínáme proto, že vítěznou zemskou hotovost vedl zkušený válečník a zřejmě i „bělohradský“ rodák

Diviš Bořek z Miletínka

Zemanský rod **Bořků** je starobylým, velice rozvětveným českým šlechtickým rodem, který v linii po meči dosáhl až do přítomnosti rodinou Bořků Dohalských z Dohalic.

Ponejprv v dějinách je rod zmiňován v r. 1354 v osobě Bořka z Poličan, a to v souvislosti s kostelem ve Svatojanském Újezdě a dále v souvislosti s kostelem v Nové Vsi (dnes L. Bělohradě), který v r. 1360 byl obdarován lánem polí, aby farář mohl vydržovat tři kaplany. O této události jsme již psali v BL č. 4/2013 v článku „*Místní názvy v L. Bělohradě*“.

V tom r. 1360 jsou jmenováni již Bořkové z Nové Vsi, kteří se od Poličanských oddělili, a mezi nimi je připomenut i otec výše jmenovaného **Diviš z Nové Vsi** († před 1412). Ten tehdy sídlil na některé tvrzi v N. Vsi, podle níž se i psal, pravděpodobně na Koštofranku. Protože již tehdy vládl svým majetkem, jehož část spolu s dalšími svými příbuznými daroval novoveskému kostelu, musel tudíž být již zletilý. Podle středověkých zvyklostí tedy dostatečně fyzicky vyspělý, a tudíž zřejmě i ženatý a měl rodinu.

NARODIL SE V BĚLOHRADĚ

Diviš s manželkou Machnou, mimo jiných dětí, měl i syna, výše jmenovaného **Divíše Bořka z Miletínka** (* 1360–70, † 8.1.1438), který se narodil zřejmě ještě na Koštofranku. Otec Diviš z Nové Vsi pak asi r. 1370 koupil tvrz Miletínek, na níž se s rodinou přestěhoval a po ní se začal psát. Tak se z Divíše z Nové Vsi stal Diviš z Miletínka. Tvrz Miletínek, která beze stopy dávno zanikla, se nacházela při silnici z Červené Třebešné do Vidoně, tam, kde dnes firma Hátle s.r.o. zadaptovala a provozuje budovy bývalého kravína JZD. Na sklonku 14. stol. začal Diviš starší užívat příjmení **Mrzák**, a to zřejmě z důvodů jakéhosi viditelného tělesného poškození, na které byl náležitě pyšný. Lze tudíž předpokládat, že se jednalo o čestné zranění utrpěné v boji, a tak toto druhé příjmení pak zůstalo celému jeho rodu. I jeho syn se pak psal podle otcovské tvrze, kde od mládí vyrůstal a dospěl.

STAL SE VÁLEČNÍKEM

Syn Diviš následoval otce a nastoupil dráhu vojáka. Jelikož svým původem patřil k nižší, tedy relativně chudé šlechtě, musel si jako většina jemu podobných zemanských synů obživu hledat buď ve službě u královského dvora anebo ve službě pro někoho z řad vyšší šlechty. A protože tvrz Miletínek s příslušným statkem bezprostředně sousedila s miletínským panstvím Krušinů z Lichtenburka, je nanejvýše pravděpodobné, že právě v jejich službách získal první vojenské zkušenosti a stal se válečníkem.

Do dějin se ponejprv zapsal spolu se svým miletínským sousedem, možná i přítelem **Hynkem Krušinou z Lichtenburka** a jeho bratrem Janem jako jedni z vůdců orebitů, neboť poté, co papežem byla vyhlášena kruciáta proti husitům a před křížáky kapituloval Hradec Králové, zúčastnili se dne 2. dubna 1420 shromáždění východočeského bratrstva na vrchu Orebu u Třebechovic. Později tito „orebité“ pod vedením Hynka Krušiny přitáhli dne 4. října ku Praze s cílem dobýt obležený Vyšehrad a Hynek Krušina byl zvolen vrchním velitelem všech přítomných husitských vojsk. Pod Vyšehradem 1. listopadu téhož roku došlo k bitvě husitských vojsk s vojskem krále Zikmunda, Pražané s husity zvítězili a Vyšehrad se vzdal. Tam ponejprv mohl Diviš Bořek využít svých válečných zkušeností a získával tak na věhlasu.

POSTAVIL HRAD KUNĚTICKOU HORU

Na jaře r. 1421 vytáhl Diviš Bořek již jako hejtman v čele orebitů do východních Čech, kde koncem dubna se zmocnili opatovického kláštera, který vypálili, vypálili další klášter v Podlažicích u Chrudimi (kde vznikl tzv. Codex gigas – Dáblova bible), vypálili klášter v Tržku u Litomyšle a i ženský klášter v Sezemicích u Pardubic. Stal se hejtmánem v Hradci Králové, ve Vysokém Mýtě a Chrudimi a na Kunětické hoře u Pardubic nechal v l. 1421–23 na místě starého stavět nový opevněný hrad.

SPOLU S ŽIŽKOU V BITVĚ U HOŘIC

Koncem dubna r. 1423 došlo na Gothardě u Hořic k bitvě orebitů vedených slepým hejtmánem Janem Žižkou z Trocnova s českými velmoži straníci králem Zikmundovi a vedenými Čeňkem z Vartenberka. Bitvy se na straně orebitů zúčastnil i Diviš Bořek. Jelikož se nedaleko odtud narodil a dospěl, jistě dobře znal kraj kolem Hořic a lze tudíž předpokládat, že jako zkušený válečník i sám vybral místo, kde se orebité za vozovou hradbou opevnili a v bitvě slavně zvítězili.

ROZCHOD S ŽIŽKOU, BITVA U STRACHOVA DVORA

Po bitvě u Hořic se Diviš Bořek z neznámých příčin s Janem Žižkou rozešel a Žižka se pak v červnu zmocnil Hradce Králové, kde doposud byl Diviš Bořek hejtmánem. Dne 4. 8. 1423 v následné bitvě u Strachova dvora (někde tam, co je dnes hradecká čtvrť Kukleny) oba jmenovaní již bojovali proti sobě. Diviš Bořek jako velitel Pražanů spolu s Hynkem Krušinou a dalšími, Jan Žižka již jako vůdce orebitů a hejtman Hradce. Pražané byli poraženi a Diviš Bořek se stáhl na Kunětickou horu.

Ještě v r. 1423 došlo k několika střetnutím mezi bývalými spojenci, mezi nimi i k bitvě u Týnce nedaleko Kutné hory, kde

vlastníka Černín z Mlázovic na straně bojujících Pražanů „zabil v konopích“ spojence Jana Žižky hejtmana Matěje Lupáče.

590. VÝROČÍ VYPÁLENÍ MLÁZOVICKÉ TVRZI A SMRTI JANA ŽIŽKY

Žižka veškerá nepřátelství vůči sobě tvrdě trestal, a tak začátkem r. 1424 nejprve táhl na Hostinné s cílem potrestat Jana Krušinu z Lichtenburka, jehož to byl majetek. Město oblehl, ale nedobyl, a tak nakonec od táhl. Odtud se svými houfy táhl na Mlázovice, kde na tamní

tvrzí sídlil právě zmiňovaný vladyka Černín. Žižka chtěl pomstít smrt tábořského hejtmana Lupáče. Pokud Žižka od Hostinného táhl nejbližším směrem, tedy k Pece, pak táhl jistě přes Bukovinu a přes Hůru po „horské cestě“ do Nové Vsi, kolem tvrze Drázné (v místech Rulfovy chalupy čp. 92 na H. N. Vsi) a brodem přes Javorku dále cestou přes Svatojanský Újezd a na Mlázovice. Můžeme se jen domýšlet, jak asi dopadl zdejší bořkovský majetek.

Husité v Mlázovicích tvrz dobyli a vypálili, Černína zabil a táhl dále k jihu ke Smidarům, kde stejně naložili s majetkem Jana Ohnišťka.

V témže roce dne 11. října u Přibyslavi Divišův spojenc a pak rival **Jan Žižka z Trocnova a Kalicha** (* 1360, † 1424) zemřel.

NABYL ZNAČNÉHO MAJETKU A POSTAVENÍ

Diviš si dobytý majetek opatovického kláštera přivlastnil, přikoupil i Pardubice a stal se spojencem Pražanů a purkrabím pražského hradu. Díky získaným úřadům a nabytému značnému majetku se stal vlivným, čelným představitelem husitských Čech.

Jan Černín z Černína

Dalším z protagonistů bitvy u Lipan z řad zemské hotovosti, a tudíž podřízený Diviši Bořka, byl **Jan Černín z Černína**, který jako hejtman nad bojovými vozy kališnicko–katolických sborů se velmi zasloužil o vítězství v této bitvě.

NARODIL SE V ČERNÍNĚ

Vyšel ze starobylého zemanského rodu Černínů z Černína, tehdejších vlastníků vesnice Černína na Bělohradsku, a na tamní černínské tvrzí se narodil. Ani z této tvrzí se do současnosti nic nedochovalo a stávala někde tam, kde stojí rodinný domek Teimerů. Jan Černín se s Divišem Bořkem nepochybně dobře znal a zřejmě stejně jako on byl ve službě u miletínských Lichtenburků, s nimiž pak bojoval na straně zemské hotovosti. Jeho příbuzenský vztah s mlázovickým Černínem je pravděpodobný, ale nepotvrzený. Po bitvě u Lipan koupil od Hynka Krušiny z Lichtenburka zboží ve Vysoké s tvrzí a po tamní tvrzí se začal psát.

MEMENTO

Všechna sláva – polní tráva. Ano, je tomu tak a dnes již málo komu něco říká bitva na hořickém Gothardě, vypálení Mlázovic či bitva u Lipan – natož aby tyto události dokázal zařadit na žebříčku historické posloupnosti. Může za to čas, různá a pro mnohé z nás nepřijemná jejich ideologická hodnocení a v neposlední řadě i všeobecný nezájem o historii vůbec. I proto si dnes bez vši ideologie těchto historických událostí připomínáme, připomínáme si i našich rodáků v nich činných, neboť se bezpochyby jedná o významné tvůrce českých dějin a nejproslulejší naše rodáky.

Josef Špůr, foto: Ladislav Stuchlík,
obrázky převzaty z knihy Toulky českou minulostí

STARÉ RODY BĚLOHRADSKA A JEJICH VÝZNAČNÍ PŘEDSTAVITELÉ

rod s příjmením

BŘEZINA

V minulém čísle Bělohradských listů jsme se věnovali rodu příjmení Pech a v tomto čísle listů přinášíme pojednání o bělohradském rodu příjmení Březina. O roli břízy, či březového lesa při zrodu tohoto pradávného českého příjmení snad není nutno pochybovat. Rod Březinů, i když nepatří mezi starobylé rody vyšlé z Bělohradska, bezesporu patří mezi ty z nejvýznamnějších v našem městečku kdysi usazených a to i proto, že dnes, když příjmení Březina není již na Bělohradsku zastoupeno, zůstaly v městečku po osobnostech z toho rodu vyšlých nepřehlédnutelné stopy.

Šafář Březina přišel z Miletína

První z tohoto rodu, který se na Bělohradsko přistěhoval, byl **Josef Březina** (★1764, †1842) z Rohoznice, který se v r. 1791 se svojí rodinou na bělohradské panství přistěhoval z panství miletínského. Mohl se svobodně přistěhovat, neboť v té době bylo již deset let zrušeno nevolnictví a zcela jistě jej sem přivedl direktor Václav Studnička, který dříve byl direktorem panství miletínského a který v r. 1787 „měl prsty“ i v příchodu Munzarů na Bukovinu (viz minulé č. BL). Josefa Březinu dobře znal, a proto jej na zdejší panství učinil šafářem panského dvora v Šárovcově Lhotě. Odtud Josef ve stejné funkci přešel na Dolní dvůr, pak Zámecký dvůr a nakonec v r. 1822 panstvu dosloužil jako šafář na dvoře v Okrouhlé. Službou panstvu se bezpochyby domohl nezanedbatelného jmění, kterým pak již svým dospělým synům zaopatřil v Bělohradě měšťanské domy.

Domek č.p. 14

Spráznil se s rodem Pechů a ti s rodinou K. V. Raise

Šafářova osmnáctiletá dcera Anna Březinová (★1786, †1861) se provdala za stejně starého Josefa Pecha (★1786, †1850) z Bukoviny 24 a tito manželé se usadili na chalupě čp. 12 na D. N. Vsi. Anna se událostmi následujících časů a generací stala pratetou a její snacha Amálie Pechová, roz. Erlebachová, pak tetou našeho spisovatele K. V. Raise.

Synové a potomci šafáře

Nejstaršímu synovi, truhláři **Janu Březinovi** (★1792), který se narodil již v Bělohradě, koupil otec k sňatku domek čp. 14 na bělo-

hradském náměstí. Dávno již je zbourán a na jeho místě dnes stojí nová budova pošty. Pro zajímavost uvádím, že Janova vnučka Josefa Březinová, prov. Vainová, byla matkou bělohradského starosty z okupačních let 1942–1945 **JUDr. Vladislava Záboje Vainy** (★1876, †1954) a tedy i tchyní jeho manželky, spisovatelky píšící pod pseudonymem **Magda Bílá** (★1879), vlastníků domu čp. 32 na bělohradském náměstí hned vedle železářství. O JUDr. Vainovi v souvislosti s tragickými úmrtími Hanče a Vrbaty při běžeckém lyžařském závodě v Krkonoších, kde v r. 1913 byl jedním z pořadatelů, a o spisovatelce Bílé jsme již v BL v minulosti psali.

Truhlářské řemeslo se v mužské linii početných Janových potomků dědilo, truhlářem byl i vnuk **Bedřich Březina** (★1854), který ženatý se stal majitelem bělohradského domku čp. 39 na náměstí. Původně dřevěný dům dne 2. 10. 1895 vyhořel spolu s malým dřevěným domkem čp. 112 stojícím za ním při Javorce a až po několika letech od této asekurační události byl pak dům čp. 39 Bedřichem Březinou znova postaven a to již zděný a patrový. Dům pak přešel na stejnojmenného syna a v přízemí domu

Bedřich Březina

byl provozován textilní obchod. Po jeho smrti obchod dále provozovala vdova po něm. Právě sem posílal krejčovský mistr Bekr svého učně nakupovat nitě a další potřeby nezbytné k provozu krejčovské dílny. Tím učněm nebyl nikdo jiný, než pozdější nechvalně známý vysoký funkcionář Komunistické strany Československa, nedávno zesnulý Vasil Biľak. Tehdy jej, ještě jako školačka, obsluhovala dcera majitelky Maryška Březinová, dnes současná majitelka domu **Marie Klůzová**,

Jen tato nemovitost ze všech těch, které kdy příslušníci rodu Březinů v Lázních Bělohradě postavili a vlastnili, se do současnosti udržela ve vlastnictví jejich potomků.

Nejvýznamnější z Březinů

Pro samotný Bělohrad nejvýznamnější z Březinů byl bezpochyby **Karel František Březina** (*29.1.1846, †6.2.1907), nejmladší z šafářových vnuků, jehož narození se však nedožil. Karel pokračoval ve stopách svého děda a obdobně tak jako jeho děd, který byl „jen šafářem“ na panském dvoře, vnuk Karel se stal již hospodářským správcem celého velkostatku. I on nabyl značného jmění, které pak investoval do svých dvou nákladných staveb v našem městě.

Jeho otcem byl nejmladší šafářův syn, krejčí **Václav Březina** (*1804, †1876), který navíc obchodoval i s řezivem a který v r. 1832 na místě dnešního domu čp. 109 postavil domek přízemní. Vlastnil domek čp. 58. V letech 1860 – 1873 byl bělohradským starostou.

Zátíší č.p. 58

Karel po otci oba domky zdědil, oba nechal zbourat a na jejich místech postavil stavby nové. Nejprve v r. 1892 na místě domku čp. 58 na Třetí straně nechal postavit rozsáhlou budovu hotelu Zátíší s věžičkou téhož čísla popisného a fasádu v patře třemi malbami vyzdobil jeho synovec, akademický malíř Václav Březina. V jižní polovině přízemí byla restaurace se sálem a na rozlehlé zahradě s parkovou úpravou bylo i divadlo, kde se o lázeňské sezoně hrálo divadlo. Když budova přestala sloužit jako hotel, byl do sálu a dalších prostor bývalé restaurace krátce před 2. sv. válkou z domu čp. 13 přemístěn poštovní úřad a původní hotelové pokoje začaly sloužit jako penzion.

Následně v r. 1903 na místě zbouraného domku čp. 109 postavil již rohový, patrový dům s věžičkou, zvaný symbolicky Březohrádek, kde bohatě štukem zdobené omítky chodeb byly vyzdobeny malbami březového lesa.

Dům č.p. 109

Do historie **českého malířství** se zapsal již výše zmíněný synovec Karla Březiny akademický malíř – krajinář 19. století **Václav Březina** (*15.9.1862 Pátek nad Ohří, †8.9.1906 Jindřichův Hradec), který v Bělohradě ale nežil. Studoval na malířské akademii v Praze a pak ve Vídni a z jeho díla je v našem městečku možno spatřit jen několik

Václav Březina s rodinou

obrazů vystavených v Památníku K. V. Raise a nástěnnou malbu na fasádě terasy jižní části Zátíší. Po smrti byl pochován v Bělohradě v rodinném hrobě při jižní zdi kostela, později jeho ostatky byly vyvednuty a převezeny na vyšehradský Slavín.

Příjmení již vymizelo

Nikdo z mužských potomků tohoto rodu již v Lázních Bělohradě nežije, neboť rod „po meči“ vymřel a příjmení Březina z Bělohradu tak vymizelo. Však krev těchto kdysi významných Bělohradáků stále ještě koluje v potomstvu vzešlém „po přeslici“, které dnes užívá již jiných příjmení jako je příjmení Kiec, či Klůz a samozřejmě i Pech.

Josef Špür, foto: archiv

KANONÝR Z BUENOS MILETÍNOS

„Petře, víš, že Pepa Kraus z Miletína má prvního dubna osmdesát?“ ptám se a zároveň oznamuji bráchravi. Je konec nebývale teplého března a sedíme v pergole u Čelišů na Horní Vsi. „To je nějaké nepovedenéj apríl. To nemůže bejt pravda! Není to tak dávno, co jsme spolu kopali v jednom mančafu.“ rezolutně odpovídá Petr.

K této příhodičce přidávám i část z dopisu tachovského Franty Černocho.

„Edíku, synku políbený Javorkou, píšeš, že chodíš vobčas posedět s miletínským bombérem Pepi Krausem. Moch pozdravuj, je chyba, že žil v Buenos Miletínos a ne v Buenos Aires. To by se nějaké Messi nebo Maradona mohli voběsit předem!“

Typický Franta Onek Černocho i se svým exkluzivním přeháněním. Jeho články visely v bělohradské fotbalové skříňce necelou hodinu po skončení utkání... Obdivuhodný sportovní redaktor a spisovatel, kterému vyšlo kolem pětadvaceti knížek.

Byla první aprílová neděle a na hřišti

u Bažantice se hrálo fotbalové derby. Bělohrad - Hořice. Přes pět set diváků, na dnešní dobu nebývalá to událost. O poločase dostává Josef Pepi Kraus černobílý dres s osmdesátkou na zádech. Pepi uprostřed jména a příjmení píše proto, že svým fotbalovým projevem připomínal borce číslo jedna, slávistu Pepi Bicana.

„Legendární miletínský a bělohradský fotbalový kanonýr padesátých a šedesátých let Josef Kraus. Pepo, hodně zdraví a ještě spoustu místních utkání, na které pravidelně chodíš coby věrný divák,“ říká do mikrofonu zkušený hlasatel Bohouš Šrám.

Možná je pro některé mladší čtenáře Bělohradských listů hodně divné to, že opět píše o době dávno minulé. Pro nás s bráchravou a pro další kluky ale byli Josef Kraus a jeho švagr, o tři měsíce mladší Jaroslav Weinbauer, jasnými místními hvězdami. Sice jsme si na pláčkách hráli na reprezentanty Kvašnáka, Masopusta, Viktora, ale i na Krause a Weinbauera. Proto i pár otázek a odpovědí pro dnes osmdesátníka Josefa Krause:

Pepíku, víš o tom, že devět dní po tvém narození desátého dubna 1934, do základů vyhořela tribuna na Spartě?

Fakt! To nevím. Ale vidíš, že už jako mimino jsem cejtil se Spartou, když jim vyhořela ta tribuna a hned po narození jsem se stal spartánem. A jsem jim dodnes (smějeme se oba).

S fotbalem jsi začínal v Miletíně...

No jo. Za žáky a hřiště bylo tehdy ještě za fabrikou. Můj táta kopal záložníka či pravou spojku za místní jedenáctku. Dokonce jsem si s tátou zahrál v jednom mančafu. Mně bylo šestnáct a jemu jednačtyřicet.

Táta hrál i slušně českou házenou, která před válkou i po válce frčela. Do Miletína jezdila hrát házenou velká mužstva. Pamatuji, že za Bydžov chytal pozdější reprezentační hokejový gólman Bóža Modrý.

Kdy jsi začal kopat u nás v Bělohradě?

To mi bylo sedmnáct a byl jsem ještě dorostenec. Už jsem ale nastupoval za chlapy. V brance robustní Tlapák, v záloze rozšafný hokynář Pepa Kříž a divadelník na hřišti i na jevišti Mírek Vaňura. A výborní tři Matoušáci: Jirka, který pak v Bělohradě hrál dlouhá léta a jeho dva bráchravé. Jeden z nich, vysoký obránce, později přestoupil někam k Trutnovu.

Radek Břízek a Slávek Forman už pomalu s fotbalem končili. Škoda, oba byli moc dobří...

Po vyučení nástrojářem ve Vrchlabí přišel povolávací rozkaz do Týna nad Vltavou. Nemýlíš se?

Jo, rukoval jsem do týnský Dukly. Bělohrad neposílal vojákům moji registračku, a tak mi velitel vystavil opuštěák, abych si pro ni zajel domů. Druhej den registračka přišla a já domů nejel. Tak mi bafuňář Mírek Vaňura zkazil můj první opuštěák.

V Tejně jsme kopali A třídu a tři měsíce mě zkoušelo i divizní béčko Dukly Tábor... Tady na jihu Čech jsem potkal nejlepšího fotbalistu, se kterým jsem kdy hrál. Pavol Benc z Trenčína. Pomalu neuměl mluvit, ale fotbalista to byl skvělejš. Jeden čas patřil mezi nejlepší kanonýry první ligy.

Po vojně se vracíš zpátky na hřiště u Bažantnice...

Psal se rok 57 a tady se začala tvořit skvělá parta. Od Jaroslava Weinbauera v bráně až po Styblíka a Charváta na křídlech.

Hráli jsme u Trutnova v Horním Starém Městě. Poločas 0:0. Jeden domácí fanda radí vedoucímu mužstvu Vaňurovi, ať vyhodíme tu jedenáctku, Láďu Charváta, že je hroznej. Láďa dal za druhou půlku dva góly. My vyhrá-

... s Mirkem Vaňurou...

li 2:0 a ten fanoušek říká Vaňurovi: „Pane, tak to už vůbec nerozumím fotbalu!“

Jirka Styblík, dodnes výbornej kluk, to byla na place štenice, která byla všude. Před zápasem si Jirka v rohu hřiště kleknul a pokřičoval... Co mám povídat, byla to báječná léta. Širokodaleko nic nebylo, jen fotbal a zase fotbal. Vždyť nebyla ani televize...

Pepo, co ty a přestupy? Krausovy góly určitě neušly pozornosti lanařů?

Měl jsem jít kopat do Bydžova. Přišli i Hořice a oba dvorský mančafy Juta a Tiba. Přijeli za mnou i z Liberce, nabízeli moc fajn bydlení, a to už bylo něco... Zůstal jsem, taky i proto, že jsem nikdy nebyl na nějaký jó velký běhání a trénování čtyřikrát tejdně.

Co mladší bělohradští hráči, kteří s tebou hráli?

Uměli kopat, byli dobří. Rychlík na křídle Jirka Lejdar, Jirka Kordík, co tak zvláštně při běhu „kormidloval“ rukou, talent á la košický Polák Jirka Lelek, elegán Běda Matouš, dřiči Pepa Hrnčíř a Michal Lami. Bylo jich moc a na řadu z nich jsem určitě teď zapomněl. Ještě musím však přidat dva, co dávám hráčsky hodně vysoko: Frantu Vitocha a tvýho bráčku Petra.

Jak vidíš dnešní fotbal v Bělohradě?

Už léta se tady hraje krajský přebor. A dobře. V poslední době přišli noví, mladí hráči, musejí se trochu vočichat a kádr si sedne. Myslím, že to půjde.

V krabici fotbalových fotek máš jednu, na které jsi vedle legendárního holandského reprezentanta a trojnásobného nejlepšího fotbalisty Evropy Johana Cruijffa. Ta fotka je bezesporu perla!

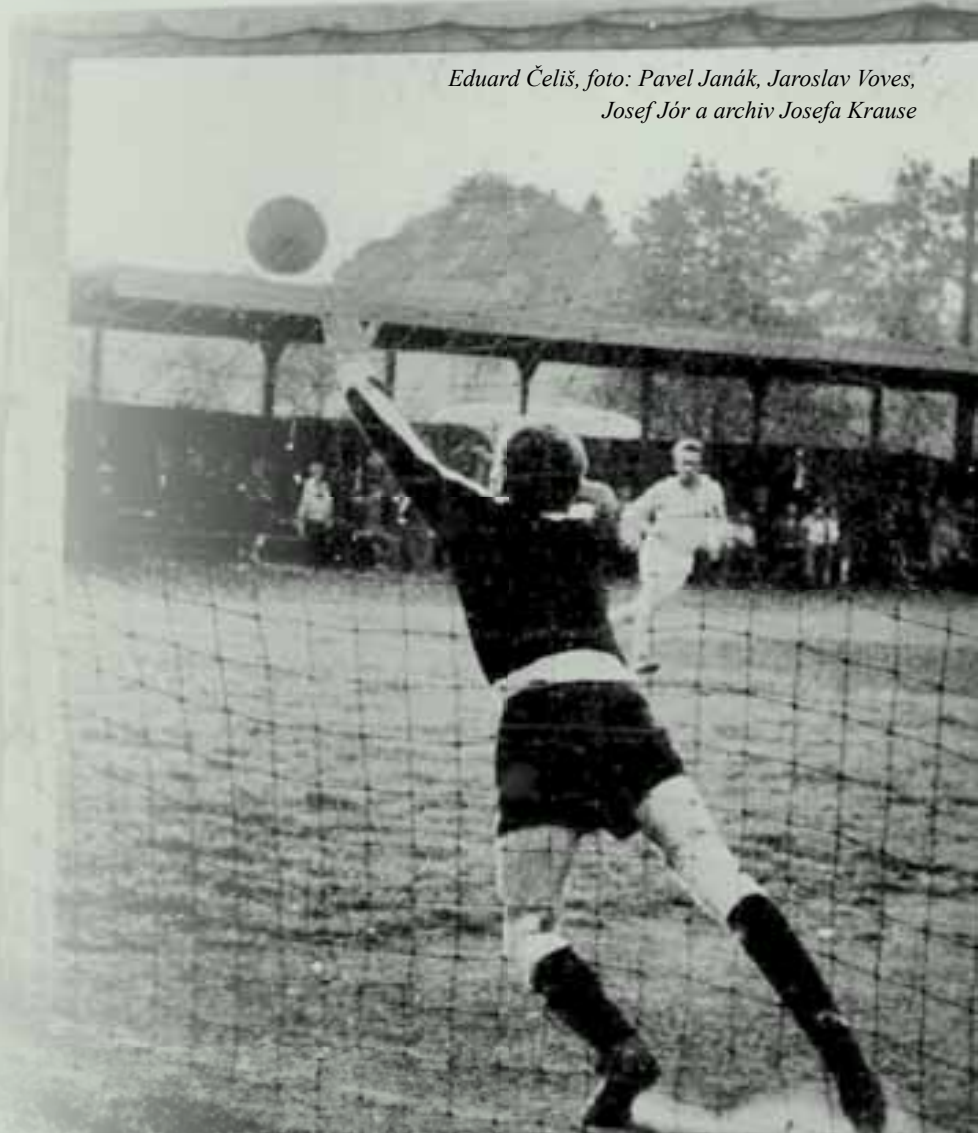
Redaktor Čs. sportu a kamarád Franta Černoch mě občas propašoval mezi významné hosty a novináře. Tahle fotka je někdy ze sedmdesátých let, kdy Cruijff přijel na Letnou. Kdybych uměl holandsky či anglicky, tak bych se ho zeptal, za kolik by přestoupil do Bělohradu! (opět velký smích nás obou).

Na jižní straně hřiště u Bažantnice, tam, kde byl v rohu i suchý dřevěný záchod, stával hodně jednoduchý domek s malým dvorkem. Kdysi dávno ho postavil Antonín Dusík, stejně jako oblíbenou chatu Na Nebesích. Domek byl přímo nalepený na plot fotbalového hřiště. V padesátých a šedesátých letech tady bydlel pan Klinský. Mohutný, vysoký, drsný chlap, co určitou dobu i na „fotbaláku“ spravoval. Při tréninku, na který jsme se my, kluci, chodili dívat, občas někdo z hráčů napálil prudký balón do štítu domku. Klinský vylít a křičel:

„To byl určitě zase ten kluk Krausů!“

„Já mu dám, čutat mi do baráku!“

Kraus měl nejtvrďší střelu a Klinský měl na něho spadýno. Možná i Pepa pálil do baráčku Klinskému pro zlost. Možná, kdo ví? Podle mě však žádný „kluk Krausů“ či „ten parchant Krausů“, jak hrubě řval Klinský. Ale pan fotbalista. Kanonýr z Buenos Miletínos.

Eduard Čeliš, foto: Pavel Janák, Jaroslav Voves, Josef Jór a archiv Josefa Krause

... s Frantou Černochem...

... s Johanem Cruiffem...

... s Jiřím Styblíkem...

Opožděně jsem dostal do ruky výtisk BL ze září 2013. Zaujal mne příspěvek pana Ladislava Stuchlíka o sochách sv. Jana Nepomuckého. Jak autor uvádí a doprovází krásnými fotografiemi, stojí na Bělohradsku čtyři, resp. pět soch tohoto jednoho z našich nejvýznačnějších světců, uznávaného a ctěného snad po celém katolickém světě. Jan Nepomucký byl jako blahorečený svatořečen v roce 1729 a jeho sošnické ztvárnění se v krátké době stalo nejznámějším objektem soch českého baroka. Tento svatojanský kult byl přerušen vlastně až obdobím uctívání svatě Marie v závěru druhé poloviny 19. století. Trochu mne mrzelo, že se pan Stuchlík nezmínil také o dvou svatojanských sochách, které postavilo městečko Mlázovice ve 30. letech 18. století: jednu v roce 1733 v Mezihorském údolí (při odbočce ze silnice na Ostroměř ve směru přes most k Libínu, kde v té době stával na Javorce mlýn); druhou, větší, v roce 1735 na severovýchodní části mlázovického náměstí. Domnívám se, že mlázovické sochy do bělohradské oblasti bytostně přináležejí.

Obě sochy se za své existence několikrát přemísťovaly. Starší z Mezihorského údolí do prostoru na starém mlázovickém hřbitově při kostele Nejsvětější trojice a opět zpět na počátek jižního svahu Chlumů v údolí (místo dnes leží na katastrálním území Šárovce Lhoty). Ta mladší se nejprve dvakrát posouvala po hlavním mlázovickém náměstí a při parkové úpravě prostoru v počátku 20. století, před vztyčením nově sošnické dominanty sloupu se sochou panny Marie v roce 1903, se konečně přesunula v roce 1901 na náměstí pod školou, které neslo tehdy název Na Trávníku. Obě sochy se v průběhu let doplňovaly vyššími spodními podstavci a přidávanými nápisy, tesanými vždy v latinském a staročeském znění. O sochy se městečko dobře v minulosti staralo, několikrát je opravovalo, či nechalo odborně opravit. Stejnou péči věnuje v současné době obec Šárovce Lhota i soše v Mezihorském údolí. V letošním roce počítá městyň Mlázovice s dotačním příspěvkem a s celkovou odbornou renovací sochy svatého Jana na náměstí pod školou (včetně sochy svatého Václava, která zde stojí od roku 1945).

ing. Aleš Kutnar, Mlázovice

PODĚKOVÁNÍ

S vděčností děkuji všem, kteří mi pomohli při mém těžkém úrazu dne 31.1.2014, že jsem byla včas dopravena do nemocnice. Byl to náš pan MUDr. Hrádek, paní pečovatelky paní Percová a paní Blímová a čtyři členové Hasičského sboru Lázně Bělohrad.

Děkuji všem a věřím, že to dobré se jim v životě vrátí jinou formou.

*To Vám přeje Olga Lábusová.
K tomuto poděkování se připojuje
i celá rodina paní Lábusové.*

PODĚKOVÁNÍ

Město Lázně Bělohrad děkuje všem, kteří pomohli s jarním úklidem kolem svých domů. Děkuje také všem, kteří pravidelně sečou trávu a pomáhají udržet vzhled města na vysoké úrovni. Zároveň prosíme všechny spoluobčany, aby zachovali nedělní klid a v rámci dobrých sousedských a společenských vztahů nepoužívali hlučné stroje v neděli a ve sváteční dny.

Vedení města Lázní Bělohradu

čerstvé pečivo 7 dní v týdnu

- posezení
- teplé nápoje
- denní tisk
- připojení wifi

Prodejní doba
Po - Pá 6,00 - 12,00 So 6,30 - 11,00 Ne 7,00 - 11,00

Lázně Bělohrad, Vojtíškova ul. 493792573 www.josefrydl.cz pekama@josefrydl.cz

OMLUVA

V Bělohradských listech č. 2/2014 vyšel chybně text v článku „Úspěch na přeboru škol“. Správný text:

Bělohradskou školu reprezentoval čtyřčlenný tým mladších žáků: Tomáš Sucharda (4.A), Lukáš Kraus (4.B), Matyáš Kráčmar (4.A), Miroslav Pospíšil (5.A).

redakce

Autoškola Lejsek
Lejsek & Partners

zahajuje
v Lázních Bělohradě

kurzy autoškoly pro skupiny:
motocykly A1, A do 35kW, A bez omezení
osobní automobily B, BE
nákladní automobily C, CE a traktory T

zahájení každou středu od 16:30 hod
v budově Základní školy K.V Raisa
Komenského 95, L.Bělohrad

dále provádíme:
kondiční jízdy, školení řidičů referentů,
školení profesní způsobilosti

Cena kurzu sk. B 7200,- Kč

Autoškola Lejsek • Karlova 196, 508 01 Hořice • tel.: 603 889 704
www.autoskola-lejsek.cz

FRIČOVO MUZEUM MÁ NOVOU EXPOZICI

V úterý 29. 4. byla ve Fričově muzeu poprvé představena nová expozice o životě a díle Prof. Dr. Antonína Friče.

Tato práce vznikla za finanční podpory MK ČR v rámci institucionálního financování dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace Národní muzeum v Praze. Osobně se na ní podílela PhDr. Kateřina Pařízková, která fond Prof. Friče v archivu Národního muzea zpracovala. Při příležitosti představení nové expozice proběhla přednáška PhDr. Pařízkové na toto téma. Výborně připravenou a fundovanou přednášku si se zaujetím vyslechlo asi 20 posluchačů. Přednáška ukázala nejen jakým velkým českým vědcem Frič byl, ale i jakým přínosem byl pro tehdejší Bělohrad. Ve své době zde bylo jedno z nejlepších regionálních muzeí u nás se sbírkami a exponáty na té nejvyšší úrovni. Při besedě po přednášce se vyjevila skutečnost, že od roku 1904 do dnešní doby byla v Bělohradě čtyři muzea. Fričovo muzeum, Hlaváčovo muzeum na náměstí, o kterém vyšel článek v BL 5 a 6/2005, dále Památník K. V. Raise a soukromé sbírky Kellerova domácího muzea v jeho domě na Jiráskově nábřeží, které rodina pravidelně a ráda představovala a o kterém jsme také psali. Bělohrad byl ve své době muzejním velkým a je škoda, že se poměrně málo místních přijde do stávajících dvou muzeí podívat. (las)

KOLA ŠÍŘ BĚLOHRAD

608 813 380 kola.sir@gmail.com

SUPERIOR

ROCK MACHINE

GIANT

**pondělí
10-17**

**úterý, středa
po objednání**

**čtvrtek
11-18**

**pátek
10-17**

**sobota
10-12**

SIMPLY CLEVER

ŠKODA

AUTOCENTRUM Jičín s.r.o.

- autorizovaný prodej nových vozů ŠKODA
- certifikovaný servis pro vozy ŠKODA
- prodej ojetých, referenčních a předváděcích vozů všech značek s certifikátem kvality
- servis nákladních a osobních vozů všech značek

Těšíme se na Vaši návštěvu!

ŠkoFIN
CESTA K MOBILITĚ

S AUTOCENTREM Z JIČÍNA VAŠE CESTA ZAČÍNÁ ...

AUTOCENTRUM Jičín s.r.o.
Hradecká 1101, 506 01 Jičín
Tel.: 730 158 502
E-mail: prodej-skoda@autocentrum-jc.cz

**AUTOCENTRUM
JICIN**

www.autocentrum-jc.cz

NOVÉ CHODNÍKY VE VÁCLAVSKÉ ULICI

V těchto dnech probíhá úplná obnova chodníku ve Václavské ulici u bytového domu. Město zde rekonstruuje celou jednu stranu ulice, od trafiky až po Zámeckou ulici. V rámci toho byly vytrhány letité hlohy, položen nový kabel rekonstruovaného veřejného osvětlení a vytvořen pevnější podklad pod chodníky. Současně dojde i k vybudování parkovacích stání. Před dokončením budou vysazeny nové stromy, kde se počítá opět s hlohy. Město si část prací provádí vlastními silami, hlavně se jedná o zemní práce, vybudování nového osvětlení a výsadbu zeleně. Dlaždičské práce provádí firma Křištof, vzešlá z výběrového řízení. Akce přijde město na téměř 2 miliony korun, které budou plně hrazeny z městského rozpočtu. (las)

S politováním oznamujeme našim členům,
že ve středu 7. května zemřela
po krátké těžké nemoci členka redakční rady

paní Antonie Vaníšová.

V dalším čísle vyjde
o naší dlouholeté spolupracovnici článek.

JIŘÍ KOTYŠKA NA VASOVĚ BĚHU

Vasův běh (švédsky Vasaloppet) se běhá tradičně první březnovou nedělí na počest švédského krále Gustava Eriksona Vasy, který žil v letech 1496 až 1560 a švédským králem byl v letech 1523 až 1560. Vasa se v roce 1520 postavil do čela švédských vojsk a po dvou a půl letech bojů porazil vojska dánského krále Kristiána II. Dánského, který usiloval o nadvládu nad Švédskem. Obyvatelé města Mora nejprve odmítli nabídku šlechtice Vasy, že je povede do války proti nepříteli, a ten prchal před svými pronásledovateli dál směrem na Norsko. Poté, co si místní nabídku Vasy rozmysleli, vyslali své dva nejlepší lyžaře za Vasou, aby ho přemluvili k návratu. Ti svého budoucího krále dostihli v Sälen a vrátili se s ním do Mory. A právě na trati Sälen - Mora se od roku 1922 běhá Vasův běh.

Prvního ročníku Vasova běhu se zúčastnilo 119 závodníků, v roce 1955 jejich počet překročil 1 000 a v roce 1979 10 000. V posledních letech pravidelně vyráží na trať 15 800 lyžařů běžců. V roce 1977 běžel Vasův běh i švédský král Karel XVI. Gustav. Letos se na start závodu postavilo celkem 341 Čechů a tím jsme se stali 6. zemí z hlediska počtu startujících. Závodu se zúčastnili běžci ze 34 zemí a startovalo také zhruba 2 000 žen.

Ve Švédsku se říká, že účast a úspěšné zvládnutí tohoto závodu je pro švédské muže věcí osobní cti a prestiže. Kdo dosud neběžel Vasův běh, zůstává chlapcem.

Po devadesáté se letošní první březnovou nedělí uskutečnil nejstarší a nejslavnější závod v běhu na lyžích – Vasův běh. Devadesát kilometrů mezi švédskými městy Sälen a Mora letos absolvoval také Jiří Kotyška. Ředitel bělohradské firmy DEPRAG CZ na Vasově běhu nestartoval poprvé, svůj debut v tomto závodě zaznamenal už v roce 2006. A jak muž, kterého známe spíše v obleku s kravatou než v lyžařské kombinéze, na letošní ročník Vasova běhu vzpomíná?

VASŮV BĚH VASALOPPET

*Příprava
a trénink*

Příprava na Vasův běh pro mě začala už v létě, kdy jsem běhal, jezdil na kole a plaval. Od září bylo potřeba zaměřit trénink také na posilování především horní části těla a paží, abych vydržel jet několik hodin soupaž. Zima 2013/2014 byla skoupá na sníh, ale přece jen bylo možné trénovat především na Horních Mísečkách a na nastříkaném okruhu ve Vrchlabí. Je potřeba to brát tak, jak to je. Vasův běh není možné absolvovat bez tréninku. Na lyžích jsem před cestou do Švédska naběhal asi 800 km.

Příhlášky

Internetová přihláška na závod, kterou se registrujete rok před vlastním závodem, je důkazem popularity Vasova běhu. Závod pro rok 2014 byl v roce 2013 v průběhu 60 minut vyprodán. V letošním roce proběhla registrace na závod v roce 2015 tak rychle, že do 10 minut bylo vyprodáno 15 300 startovních čísel.

Start závodu

Ubytování jsem měl v cíli v Moře. Celý týden zde probíhají různé závody a v neděli 2. března se běžel vlastní Vasův běh. Vstávali jsme ve 2.30 v noci, následovala snídaně a po ní jsme jeli autobusem na start do Sälen. Od 6 hodin je možné vstoupit do příslušné startovní vlny a čekat na start, který je v 8 hodin. Startoval jsem z páté z 11 startovních vln. Na startu je vše velmi dobře zorganizované, všechny nepotřebné věci včetně oblečení se dají do pytle, který člověk potom dostane v cíli závodu. Mazali jsme klisr, protože v převážné části závodu bylo nad nulou. Ihned po startu se jde do asi tříkilometrového stoupání, kde poznáte výhodu první a druhé startovní vlny. Ostatní musí čekat a teprve po asi 3 kilometrech se můžete rozjet ke své soupaži.

Na trati

Závod se z 80 % jede i u rekreačních lyžařů soupaží. V průběhu závodu je nutné nezapomenout na pití a doplňování energie. Já jsem přibližně po 20 km bral energitové tablety a čtyřikrát gel na doplnění minerálů a energie a zapil jsem to na občerstvovacích stanicích iontovým nápojem nebo vodou. Všude se podává také proslulá borůvková polévka. Celý závod je velký svátek a tisíce fanoušků vás po celý závod povzbuzují. V průběhu závodu padal mokrý sníh a v některých částech i foukalo. I když bylo připraveno hodně stop, tak závodníci často jeli jen v jedné, protože ostatní stopy tak nejrly.

Výsledky

Závod jsem absolvoval za 6:23:31 hodiny na 3 033. pozici a s výsledkem jsem byl za daných podmínek velmi spokojen. Pro zajímavost - vítězný Nor Dahl měl čas 4:14:33 a náš Standa Řezáč skončil pátý se ztrátou 17 sekund na vítěze. V roce 2013 zvítězil Švéd Brink v čase 3:38:41, kterým vytvořil nový rekord závodu, když překonal o 16 vteřin dosud rekordní čas z roku 1998. Krizi jsem v závodě neměl, ale samozřejmě po 90 kilometrech je každý rád v cíli. Jezdit na klistru není moje oblíbené. Když jsem startoval v roce 2006, tak bylo na startu minus 16 stupňů a mazalo se úplně jinak.

V cíli

Dojezd do cíle v centru města Mora je obrovský zážitek a všem mohu Vasův běh jen doporučit. Také organizace v cíli závodu je dokonalá. V cíli se odevzdají lyže a sedne se na autobus, který vás doveze ke škole, kde si vyzvednete svoje věci, osprchujete se a najíte se v jídelně. Pak si opět vyzvednete lyže a dostanete diplom. Vše je perfektně připravené a celá organizace závodu funguje na jedničku. Vasův běh je obrovský byznys a také reklama pro Moru a celé Švédsko.

Prostor startu v Sälenu

Úvodní stoupání

Na trati

Cíl v Moře

Před startem

Cílový prostor v Moře

Socha krále Vasy v Moře

Tolik Jiří Kotyška, dvojnásobný účastník Vasova běhu. Dálkové závody v běhu na lyžích v posledních letech velice způsobilily přímé přenosy České televize ze seriálu Worldloppet, do něhož patří Vasův běh i Jizerská padesátka. Pro Českou republiku je navíc obrovským úspěchem, že na stupních vítězů končí pravidelně jak v jednotlivých závodech, tak v celkovém pořadí seriálu nejlepší český dálkový běžec Stanislav Řezáč. Každoročně roste také počet českých lyžařů startujících na Vasově běhu i v dalších závodech seriálu jako je německý Běh krále Ludvíka, Dolomitenlauf v Rakousku nebo Marcialonga v Itálii. Z vlastní zkušenosti ale musím potvrdit slova Jiřího Kotyšky, že Vasův běh je jen jeden a po všech stránkách nad ostatními závody vyniká.

Pavel Šubr; foto: archiv

VÝSTAVA

VE FRIČOVĚ MUZEU

Je tomu sto let od vypuknutí první světové války. Ve své době to byl největší válečný konflikt všech dob. Byl nazýván Velká válka, protože nikdo nevěděl, že o čtvrt století později přijde ještě jeden, daleko větší světový konflikt, v pořadí druhý.

Ta první válka v letech 1914 až 1918 měla oproti té druhé jistá specifika. Především v ní bojovalo mnoho našich českých vojáků, samozřejmě i z Bělohradska, a také jich mnoho padlo. Připomínka na ně je na pamětních deskách na stěně Fričova muzea a na památnících ve většině obcí Bělohradska. Druhým specifikem je, že válka velmi citelně zasáhla civilní obyvatelstvo. Sice se zde nebojovalo, ale na obyvatelstvo dopadly rozsáhlé реквизиce zemědělských produktů a dobytka. Nedostatek základních potřeb a odchod mužské pracovní síly vedl k těžkému strádání a hladovění obyvatel.

Jako připomínku na tyto události připravilo

Městské kulturní středisko ve Fričově muzeu výstavu s názvem

100 LET OD VYPUKNUTÍ PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY - VÁLEČNÝ ŽIVOT V ZÁZEMÍ NA BĚLOHRADSKU.

Do výstavy se podařilo získat velmi zajímavé dokumenty a artefakty ukazující těžký život zdejších lidí za války. Žádné z nich nebyly ještě vystaveny. Jedná se o část obecního archivu z Horní Nové Vsi, fotografie z fronty bratří Munzarů z Prostřední Nové Vsi, osobní věci legionáře Fejřara a další. Výstava je doplněna exponáty z Fričova muzea a z Okresního muzea v Jičíně. Součástí výstavy jsou dosud nepublikované fotografie T. G. Masaryka z archivu Pražského hradu.

Výstava bude přístupná do konce září letošního roku.

Válce předcházela napjatá politická situace v Evropě, hroutící se systém rakousko-uherské monarchie, zastaralost ruského carského systému a velmocenské ambice Německa. Velké státy Evropy zápasily o sféry vlivu, o kolonie, zdroje surovin a odbytiště svých výrobků. Vznikaly spojenecké koalice. Na jedné straně to byl v roce 1879 **Dvojspolek** Rakouska-Uherska s Německem, který byl v roce 1882 rozšířen o Itálii na **Trojspolek**. K tomuto spolku se později přidalo i osmanské Turecko a Bulharsko, a naopak se odtrhla Itálie. Na druhé straně podepsala spojeneckou smlou-

vu Francie s Ruskem. V roce 1904 se sblížily Francie s Anglií a podepsaly tzv. Srdečnou dohodu. Tento blok dotvořila smlouva Anglie s Ruskem v roce 1907. Celé toto společenství bylo nazváno **Dohodou**.

Napětí zvýšila anexe Bosny a Hercegoviny Rakousko-Uherskem v roce 1908, která vedla až k atentátu srbských nacionalistů na následníka rakouského trůnu Františka Ferdinanda d'Este a jeho ženu Žofii v bosenském Sarajevu v červnu 1914. Následovalo ostré rakouské ultimátum a 28. července 1914 vyhlášení války Srbsku. Na stranu Srbska se přidalo

Rusko. Po vpádu Němců do Belgie a Francie se do války zapojila Anglie. Rozhořel se nebývalý konflikt na čtyřech frontách, do kterého se postupně zapojila většina států Evropy a později i Amerika a Austrálie. Bojovalo se nejen v Evropě, ale i v Africe, např. v Tanzánii, v Asii a na všech světových mořích a oceánech.

Do války bylo zmobilizováno téměř 60 milionů vojáků. Mezi nimi bylo odhadem i 1,4 milionů českých vojáků, z toho jich asi 138 tisíc padlo. Během války bylo mnoho českých vojáků zajato nebo odešlo k nepříteli. Do zajetí přecházely celé útvary, neboť poměry v zákopech a nechuť bojovat za císařskou orlici s prodlužující se válkou stoupala. V Rusku, Itálii a Francii začala československá inteligence v čele s Tomášem Garriguem Masarykem a Milanem Rastislavem Štefánikem organizovat odboj proti Rakousko-Uhersku. Z českých vojáků vznikla česko-slovenská zahraniční vojska, tzv. legie. Nejprve v roce 1917 v Rusku a ve Francii, později v roce 1918 i v Itálii. Legionáři se na straně Dohody zasloužili v tvrdých bojích o pozdější vznik našeho samostatného státu. Na ruské frontě bojovali legionáři nejen proti rakousko-uherským vojákům a Němcům, ale po ruské říjnové revoluci i proti bolševikům. Ovládli Transsibiřskou magistrálu (železniční trať napříč Ruskem) a tím i celou oblast Sibíře. Přes 60 tisíc vojáků se vrátilo do vlasti ze sibiřského Vladivostoku. Absolvovali cestu kolem světa, buď přes Kanadu, USA, nebo Panamským průplavem. Celá evakuace trvala 1 rok a 8 měsíců. Po válce se legionáři stali důležitou silou v nově vznikající Československé republice.

Jako konec války je udáván 11. listopad 1918. 11. 11. v 11 hodin zavládo na všech bojištích příměří podepsané téhož dne v 5,05 hodin německou generalitou ve štábním vagóně velitele dohodových vojsk francouzského maršála Focha v Compiègne.

Válka přestavěla mapu světa. Rozpadlo se rakousko-uherské mocnářství, z carského Ruska vznikl stát dělníků a rolníků, zmizelo německé císařství i Osmanská říše. Z nástupnických států vzniklo i Československo, Rakousko a Maďarsko. Nově vznikly státy Polsko a Jugoslávie.

Ladislav Stuchlík, foto: archiv

SKULPTURA LVA NA PŘILBICI

Původně stávala v Kněžském háji (návrší U Lva) a je pravděpodobné, že takových soch bylo více, viz. BL 4/2007. Pochází z roku 1720. Pískovcový artefakt není signován, ale autorem návrhu je pravděpodobně Jan Blažej Santini Aichl. Podstavec s přilbicí je vysoký 290 cm, na něm stojí postava vztyčeného dvouocasého lva, vysoká cca 200 cm. Zděná základna z opracovaných kamenných bloků je částečně zapuštěna do země. Stylizovaná turnajová přilbice napo-

SKULPTURA „SVATÝ VÁCLAV“

stojící u silnice při severovýchodním rohu hřbitova, mezi farou a kostelem. Pískovcová socha na stylizovaném podstavci byla vysvěcena 22. června 1780. Autor sochy není znám. Celá skulptura je poměrně vysoká, podstavec měří 225 cm a socha svěťce i s praporem 215 cm. Spodní část tvoří hranolový podstavec. Na něj navazuje zdobený dřík s bočními křídly nahore zakončený zvonovitým nástavcem, na němž stojí socha sv. Václava. V čelní části zdobeného dříku je v rámci latinský pětiřádkový text modlitby k tomuto svěťci. Text tvoří chronogram sestavující letopočet 1780. Nad textem je v rámci reliéf „Napadení sv. Václava“. Scéna zobrazuje zavraždění knížete Václava jeho bratrem Boleslavem u dveří kostela. Nad světcem se vznáší anděl nesoucí v rukou palmovou ratolest a věneček.

Socha sv. Václava je v klasičtém postoji. Světec s knížecí čapkou drží v levé ruce praporec. Pravou rukou se opírá o štít zdobený přemyslovskou orlicí. Na krku má zavěšeno na řetěze paladium. Je oděn do krátké suknice převázané provazcem se střípci a přes ramena má přehozenou krátkou peelerínu. Pozdně barokní skulptura je cennou sochařskou prací.

FACDIVE PAXVT
SITNOSTRIS VIGE
ATTVGRATIA TERRIS
PAXINVITAHO MINESRE CRE
ET PAX FRVIRVSARVA BEENE

Volný český překlad:

Učň, ať podivuhodný mír
se rozhostí i v našich dobách.
Milost pro zemi
pokoj a mír v životě lidí,
ať vzkvétá dobře venkov.

dobuje lidské poprsí s hlavou a krkem. Kolem krku má zavěšen přívěšek. Stěny krku jsou zdobeny výhonky. Na její zadní stěně je reliéfní letopočet 1720. Na vrcholu přilbice je umístěna zdobená korunka. V jejím okruhu stojí dvouocasý rozkročený lev v postoji vyobrazeném na městském znaku Lázní Bělohradu. Přední nohy jsou nataženy dopředu. Hlava s hřívou má otevřenou tlamu. Lev je zřejmě odkazem na znak rodu Valdštejnů, jejichž jeden člen, Bertold Vilém z Valdštejna, bělohradské panství vlastnil, a z jehož doby skulptura pochází.

PÁR POZNÁMEK K SERIÁLU O ARTEFAKTECH A SOCHÁCH V BĚLOHRADSKÉ KRAJINĚ

Různých soch a sochařských děl je na Bělohradsku více. O některých jsme v BL již psali. Zmínili jsme například kamenné křížky v Bažantnici a na Horní Nové Vsi, meteorologický sloup Kadavý na náměstí K.V. Raise, sochu Imaculaty v Uhlířích, nebo skulpturu Husova lípa u Fričova muzea. Je tu i několik poměrně novodobých artefaktů, mezi něž patří poprsí Karla Václava Raise před Fričovým muzeem, socha sedící dívky před školou, pomníky padlým v první světové válce v Horní Nové Vsi, Brtví, Uhlířích a Dolní Nové Vsi nebo pomník s mapou republiky z roku 1939 v Horní Nové Vsi. Pak několik téměř novodobých artefaktů. Dívka s holubicí na bělohradském náměstí, nebo artefakt Kompozice od místního sochaře Jiřího Sehnala.

Snad časem přibudou další, a ti, co přijdou po nás, je budou mocí obdivovat alespoň jako připomínku naší doby.

*Zpracováno na základě podkladů Milana Martince z roku 2002
Ladislav Stuchlík, foto: autor*

